

Våsvargen

Årgång 21 nr. 2. December 2014. Pris 30 kr.
NÅS HEMBYGDSFÖRENING

Nåsvargen

Ges ut av Nås Hembygdsförening.

Utkommer med 2 nr/år.

Lösnummer 30 kr. Prenumeration 45 kr

Ansvarig utgivare

Däpp Inger Larsson

Skansbacken 6, 780 53 Nås

Tel. 0281-30106, 0708778601

Epost: Inger.Larsson@su.se

Redaktion

Däpp Inger Larsson, 0708778601, 0281-30106

Inger.Larsson@su.se

Niklas Näsander, 0703222189, 0281-30048

niklasnasander@gmail.com

Pej (Per-Erik Jonth), 0702649123, 0281-30080

pejont@gmail.com

Nås hembygdsförenings styrelse

Ordinarie ledamöter

Ordf. Bengt Ehnström

V. ordf. Nils-Erik Jons

Skr. o stugfogde Lennart Blixt

Kassör o serveringsansv. Marianne Flodin

Magasinsfogde Bengt Ehnström

Arkivarie Gunilla Ehnström

Fäbodfogde Thorsten Erydh

Utställningsansvarig Vicky Airey

Suppleanter

Kerstin Söderman, Ingvar Rosén

Willy Gustavsson, Mats Jont

Sågfogde Byns Mats Larsson

Adjungerad i byggnadsfrågor Ulf Narsjö

Redaktionen har ordet

Nåsvargen 20-årsjubilerar i år, vilket vi firar med ett extra omfångsrikt nummer. Det var i juni 1994 som Nåsvargen uppenbarade sig för första gången i den här skepnaden under ledning av Åke Näsander och Rålg Piär. En sammanställning av de gångna 20 årens innehåll som du hittar på mitt-uppslaget visar på en otrolig bredd och ett stort antal medarbetare. Samtidigt har vi anledning att tacka Piär än en gång. Både för alla fyndiga annonser som vi får förläta att använda men också, och alldeles särskilt för att han tecknat framsidan till vårt jubileumsnummer. TACK Piär!

Med anledning av jubileet fördjupar vi oss i Nåsvargens historia – både tidningarnas och något om varför nåsborna kallar sig eller kallas *nåsvargar* och vad *varg*-namnet inspiarerat till. Den första hembygdstidningen som publicerades i juli 1943 kallades "Nåsvargen. Organ för nåsvargar, varginor och vargungar samt diverse annat folk". Vi kollar också vilka grannar vi har – *flokkråkar* och *jävnagäss* till exempel.

I sommarnumret efterlyste red. kunskap om vinteryggar i Nås. Vi samlades en liten grupp under eftersommaren och hösten och resultatet kan du nu ta del av.

Detta och mycket mer kan du läsa i höstens nummer. Nås hembygdsförening och redaktionen vill ta tillfället i akt att tacka alla som bidragit genom åren och hälsar alla nya bidragsgivare välkomna. Det är du som gör innehållet! Presslopp för sommarnumret är 15 april. I skrivande stund i slutet av november har både snestörkan och lövsakarna varit förbi, nu väntar vi ivrigt på vattenvändarn.

God Jul och Gott Nytt År!

Nya och gamla nummer av Nåsvargen Den perfekta julklappen!

Om du vill prenumerera på *Nåsvargen* kontaktar du Per-Erik Jonth och beställer. Du får tidningen i posten med betalningskort på 45 kr till Nås hembygdsförening. Gamla nummer kostar 5 kr/styck och beställs på samma sätt. Porto efter vikt.

Om du vill bli medlem i Nås hembygdsförening kontakta Marianne Flodin, tel. 0281-30524.

Om du vill hjälpa till med arbetet i föreningen kontakta Bengt Ehnström, tel 0281-30148. Allt slags kunnande är välkommet!

Gunnar Tysks minnesfond

Utdrag ur stadgarna:

Fonden har bildats genom insamling från allmänheten med anledning av Gunnar Tysks bortgång 1976-01-14.

Ändamål: Avkastningen skall gå till ändamål som främjar hembygdskulturen i Nås.

Förvaltare: Fonden förvaltas av Nås hembygdsförenings styrelse vilken har efter infordran av yttrande från en representant för Gunnar Tysks anförvanter besluta om till vem eller vad fondens avkastning skall gå.

Utdelning: Utdelningen sker när förvaltaren så bestämmer, dock högst en gång per år.

Konkoleansmottagare: Britt-Marie Wiklund, tel 0281-30198, Heden 28, 78053 Nås.

Kassör: Marie Paavolainen, tel 0281-30089, Stationsområdet 222, 780 53 Nås.

Postgiva: 4401600-4, Gunnar Tysks minnesfond.

Nåsposten och Nåsvargen – hembygdstidningarnas historia i Nås

Redan 1916 publicerades *Nåsposten. Tillfällighetstidning för Nås* och utgivare var V. Bäckman. Formatet var detsamma som Aftonbladet/Expressen i dag (tabloid), och den innehöll fyra sidor. Hela första sidan upptogs av en artikel med titeln "Nås sockens historia" och en dikt "Hembygd". Tyvärr får vi inte veta vilka författarna var. Vidare fanns längre artiklar med titlarna "Folklynnnet i Nås", "Våra fränder i Jerusalem", "När det fanns varg och björn i Nås", "Gammalt skrock" och "Den övergivna lustgården. Tecknat vid en öde fäbod". Den senare artikeln illustrerades med en teckning med titeln "Fäbodvall vid Knösen". Nästan en hel sida upptogs av annonser för olika företag i Nås men också privat-annonser. Eller vad sägs om följande under

Förlorat:

Under sommarvistelse i Nås har en ung flicka tappat sitt hjärta och erhåller den, som annämler sig som dess tillvaratagare, god belöning ur dess innehåll: "Maja", Nås (öste), (restante).

Utgivare Bäckman hoppades att "Om denna lilla tidning blir föremål för intresse och det blygsamma "prässföretaget" bliva välvilligt senterat av allmänheten, torde det hända, att tidningen någon gång återkommer..." Så vitt jag vet återkom inte *Nåsposten* med något ytterligare nummer.

Sommaren 1943 utkom den första tidning som kallades *Nåsvargen. Organ för nåsvargar, varginnor och vargungar samt diverse annat folk*. Den utgavs av Nås Röda-korskrets vars ordförande var dåvarande provinsialläkaren i Nås, Bengt Silfwersvärd. I redaktionen återfanns kyrkoherde Elis Heimgård, skolmannen Skans Torbjörn Nilsson och Ingemar Berglund, ordförande i ungdomslogen *Väven* i Nås. Tidningen utkom med anledning av Nås Röda-korskrets sommarfest och sades vara "den sommarfestes speciella organ". Den såldes till förmån för Röda korsets verksamhet. Man drev med politikerna i Nås, med att inte så mycket hände, med att ett kommunalhus projekterades. Man ville ha parksoffor i Asphagen och tänkte sig "att resultatet skulle bli en allmän upprekning bland ungdomen i Nås. Ty var skall nu i vår sofflösa by den blyge ynglingen framsåga sitt hjärtas bön?" Under "Nåsplock" samlades ett antal nåshistorier:

En skinnhandlare skulle en gång köpa ett kalvskinn av O. E. För att i någon mån försöka nedbringa priset sade handlaren: "Hå va ett litit skinn." "E ä hä", svarade O. E. förvånad – "je hörd då allri kalven klag sä för hä nö int, mä an add ä."

Nummer två utkom i juli 1944. På tidningens första sida skrev man

Nåsvargen, som förra året var en liten kelen vargunge, är nu ett år gammal. Han har fått styrka i benen och hans lea påls har blivit sträv. I den stora världen tjuta ulvarna värre än någonsin. Om Nåsvargen ännu ej ylar, beror det på tusenårig nedärvd kultur. Mycket vrängt skulle han vilja gå till rätta med, höja sitt stridstjot och hugga sina vita tänder i ulvar klädda i färakläder. Men ännu tror han på det goda i världen, hoppas att ett saktmodigt framträdande och en mild ironi skall åstadkomma mer än vargattjot och bett. Men vakten Eder!

Nåsvargen 1945 lämnade Röda-korsket och beslöt "bruka sina klor i kommunens tjänst." Detta år avgick också E. Heimgård ur redaktionen. På första sidan publicerades följande skrivelse från kommunalfullmäktiges ordförande Skans Nils Andersson:

Då det alltsedan 1909 varit fester på Storången, har Nåsborna vant sig vid att vandra hitut för att delta i olika föreningars festligheter och med glatt sinne och givmild hand understödja de strävanden, som festerna varit anordnade för att gynna. Storångsfesten 1945 är tillkommen för att gynna Storången. Det är meningen, att årets fest och några efterföljande skola inbringa de medel, som moderniseringen av Storången kostat, då nu dess insikte föryngrats med mera permanenta stånd och en hastantare dansbana.

Vill mött till den första av de egentliga Storångsfesterna, och låt oss hoppas, att Nåsborna kommer att få uppliva gamla minnen från den tid, då dessa fester var en av hela bygden efterlängtat, ståtlig hembygdsfestlighet, där alla råkades i egenskap av sockenbor till gemensam glädje och dans i gladaste solskenshumör!

All Nåsvargen deltar i Storångsfesten har tvenne orsaker: Den har de gånger den varit med bidragit med ett icke obetydligt belopp till festernas netto, och den har i enlighet med sitt namn rivit med klorna och bitit med tänderna, allt till förmöjelse och i väldresserat gemyt!

Nils Andersson

Till Julen 1946 utkom vad som blev den sista Nåsvargen i denna omgång. Ingemar Berglund var nu ensam redaktör och Nåsvargen "vill åter försöka göra en insats för Nås Röda-kors krets". Under titeln AB Nåsindustrier rapporterades bl. a. om en ny avlivningsmetod för loppor. Många underleverantörer av delar räknas upp:

Enligt Dopp Ragnars (uppfinnaren) metod lager man först loppan mellan höger tumme och pekfinger och lägger den försiktigt på rygg i järnskaalen. Så tager man fjädern och kittlar henne försiktigt på magen. När hon då öppnar munnen för att skratta sprutar man in pulvret i hennes mun och detta gör att hon ögonblickligen drabbas av en smärtfri död.

Det berättades även om "översättningsluren" uppfunnen av Oskar Myhr. När man talar i luren med någon som talar något främmande språk så översätts talet till svenska. Översättningsglaset fungerar på samma sätt för skriven text (i dag har vi Google translate men talat språk har väl inte riktigt nått så långt in...). 50-årsminnet av utvandringen till Jerusalem uppmärksammades, politikerna gisslades, och hembygdskörens omorganisation fick en känga. Jont Gottfrid tipsade dem som är intresserade av vinterfiske:

För den som är intresserad av vinterfiske är det många gånger svårt att få upp en vak mitt i kalla vintern när isen är som tjockast. Det är därför lämpligt att ordna på så sätt att man buggar upp denna vak tidigt på hösten när inte isen är så tjock.

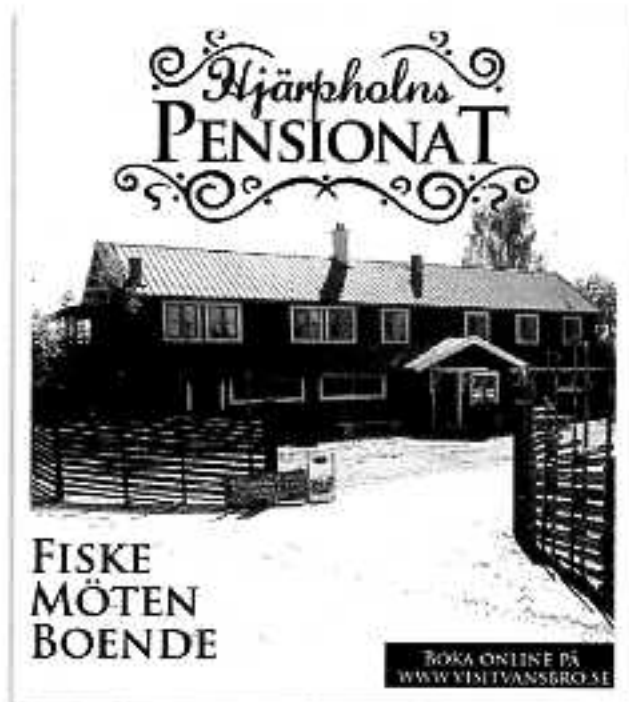
År 1967 utkom *Näsvargen. Tidning för alla Näs-vänner*. Redaktionen skrev:

Näsvargen är nu återigen ute och tjuter. Den kommer inte varje år men den kommer... som ni ser. Vi i redaktionen tackar alla som hjälpt oss med bidrag. Många fina saker måste arkiveras till ev kommande Näsvargar för utrymmet är begränsat. Nu när vi överlämnar Näsvargen till den ärade läsaren så gör vi det med Rörhoppning att ni funnit en Näsvarg som ni kan umgås med.

I redaktionen fanns Jont Lars, Anna Wallgren, Elsa Schultsberg, Harry Alho och Erik Gästgivar (bild i *Näsvargen* 2012:2). Man tog upp aktuella händelser i Näs som omarronderingen och Ingmarsspelen, man skrev om fiske, utflyktsmål och en båtut från Gullgråa till Bysjön. Den *Näsvargen* fick inga efterföljare.

Generellt om innehållet i dessa "historiska näsvargar" kan sägas att det huvudsakligen inriktades på samtida händelser blandat med historier om kända och okända näsbor. Däremot var intresset för äldre tiders människor, seder och bruk lågt. När *Näsvargen* som vi nu känner den kom ut för första gången 1994, så var det Näs Hembygdsförening som stod bakom tidningen. På omslagets första sida skrev man att "Målsättningen har varit att få en tidning för Näs och om Näs med bidrag från olika håll, att få bygdens folk att medverka." Och alla ni som medverkat i *Näsvargen* genom åren och alla ni som läst och läser *Näsvargen* vet att målsättningen verkligen har lyckats. Fram till i år finns omkring 800 bidrag i den innehållsförteckning som finns i mittuppslaget på denna Näsvarg. Kopior av de gamla tidningarna som nämns ovan finns i Bygdgårdens bibliotek.

Dåpp Inger

**Hjärpholms
PENSIONAT**

**FISKE
MÖTEN
BOENDE**

BOKA ONLINE PÅ
WWW.VISITVANSBRO.SE

WWW.HJARPHOLMSPENSIONAT.SE
TEL 0281 30303, 070-8902059

GO JUL

**Ô GÔTT
NITT
ÅR**

HJULBÄCKS BYGG HB.

TEL. 30172
070-3553349

.... kom ihåg vi har både mat, tips,
tidningar och förströelser för alla, Du
är alltid välkommen till oss !!

NÅS SERVICECENTER
TEL. 0281-302 19

Se vår möbelutställning!!

Stentäpp Lasse

Stentäpp Lasses revalja

Stentäpp Lasse bodde vid Jöns Lasses (Trummis eftersom han var trumslagare i lumpen) på Heden (nuvarande Heden 8), och skötes där av Jöns Emma (mor till Jöns/Utby Berta). Hon berättade att han var kyrkligt intresserad men han kunde inte komma till kyrkan. I stället sjöng han psalmer och läste dagens text och sedan predikade han över den. Han blev blind, men kunde ändå gå ända till Stängilset och vägledde sig bara med sin käpp. Han hittade varje rästén och visade de olika ägarna dit. Han dog 1935.

Nedanstående är nedtecknat av Jont Lars den 1 november 1980. Samtidigt skrev Lars ner vad han uppfattat av Stentäpp Lasses revalja, efter Valfrid Backman, något ändrad enligt Esbjörs Erik Larsson som fått den efter Hesses Olaf och Eric Jonth. Pellas Axel och Utby Berta har också bidragit.

I Tyna och på Heden har vi våren 2014 försökt minnas hur Pellas Axel (1897–1987), Eric Jonth (1896–1985) och Pellas Elof (1925–2008) "drog" den här stundtals osannolika texten. Några av oss kan förtjärande vissa "strofer" utantill.

Revaljan är sammanställd av Margareta Jonth, som rådfråg Esbjörs Rune då han levde, och nu Pellas Axels ättlingar. Sunlustra Gunborg har gjort anteckningar efter Axel och maken Elof. Pellas Ulla har renskrivit anteckningar. Bons Sven-Inge har också deltagit. Tacksam för fler högkomsier av Stentäpp Lasses revalja.

Margareta Jonth

(*Gullbränds revalja* publicerades i *Nåsvargen* 1999:2, red. anm.)

Ordlista

skälla på magasin – skyldig Nås sockenmagasin. Där fick man låna säd i svåra tider. Fv obetald skuld togs till sist upp i boupp-teckningen.

böttin-brötä – botten-satsen/skräpet

Söltin-kättjen – svält-kläcken fick man gnaga på om man var uthungrad (Sultenbergs-kläcken?)

lärs-kugga alt., la-skugga - skugga av läder alt. lada

snickarfälär – fotspår av snickare (hyvelspår?)

snörpsnörär – snörstumpar att dra hop påsar med

läis-bua – fihoden dit man drog på våren. På sommaren kunde man bege sig längre bort.

löga – bada, blötlägga

stänja – inhägn

sätt livstittji på tröskgån – sätta väst eller snörliv på tröskeln

rät öpp dom – resa upp dom

spjällveva - spjällveven

fräst rog ivir – försöka slå runt, gunga

jirkåa – grankåda som fastnar i tänderna om man försöker

tugga den (inte den kåda som man kan tugga)

spänfat – rektangulärt "träfat" (låda) med kanter på tre sidor och handtagshål på kortsidorna, ca 40/50x60/70 cm. Användes bl a för att bära torvströ.

Lunkentuss – björnen (Fau?)

tösk-sutt – grodhopp

digerbälga – med stor mage

missugritör – messmörsgrötor

töppsöckrä – sockertopp, linns förr i affären

stog så mer än jämt ändå – klarade sig med marginal

ljös – ladugård

öm däre – förbi hos

jinnum – genom

töstug-stuppen – propp i väggen på torkstuga*

jussöm - liksom

rässöm – rätt som

knittja – knycka

kulta – gå med stort besvär

stöbbstittji - stubbåker

bumur – mur som står kvar när fihodstugan ruttat ner

rop gacku – hoa som en gök

flitt öpp söckbands-tappor – flytta upp strumpbandstofsarna

riådjästrå – registret

klak fast – frysa fast

värkornar – morrhären

vässöl – krängel

obörge – ung. besvärligheter

* Torkstuga, bastu, torkria. Proppen som åsyftas passade troligen i ventilationshålet som släppte in frisk luft. Satte man i proppen ströps inluften och rök utvecklades.

Näs i förgår ato-hundra-åtti-inte... Allmänna kungörelser över Näs socken när de döda stiger upp.

Ó pí ó pu ó blanki priisters politiska písspöta á en sådan modell. Han sóm e skilla på magasiná för böldár ó tannvark han a allre mer lín bötn-brötá kvár tí fattigbössa ó han ska fá gnag Sóltnklattjen tá högganna vár sóm e kværhaeka.

För ont tí magón ska an ligg på lärskugga /lá-skugga?/ ó hamnórdunk. Ó vi ska plöck hop snickarfälär ó snörpsörär ó ligg på fatar a smepöjkar tá dóm kóm hem frá láis-bua. Ó só ska vi mál höggkabban ó lög vältu ó só ska vi stúnja kring stabban ó dra vantár på slüggskaflá ó sátt randut lívstítji på tröskgáin. Ó óm gammullföltjil ta på tjink sä, ska vi rít ópp dóm pí spín ó hupp ópp på spjöllveva ó frást rog ívir.

Harrár ó bñnder kam ó vill lán bondkápven á má. Sen rák dóm på jirká-häcklaen ó spñnfat-jieklam ó díir dóm int slapp fram díir kröp dóm ívir ó díir dóm kam fram díir kröp dóm punder. Ó há sóm int dóm vält kull há sléjd dóm óppi.

Ó só kam Lunkentuss ó dá á sán small vart il en tösk-sutt.

Men dá maro höll tí krushava á Faste Annas dígerhálg, ó át ópp töppsóckrá för salig, Amen, Lattíbi-Per, en så kallade Hol Pers mág, ó ho add makta ó hárligheta mítt pund sä – ó má o dá stog sä mer lín jámt ándá?

Ó Jónses Olárs kólvíg ga pund Stentápp Mujas fjös ó mílla allá missugrítor í Hjulbäck ó óm dáre Knut Halvór ó jinnum tóstug-stuppen dáre Jóns Olars.

Ó dá jussóm ó rässóm sprang kapp med sásom, ... dá feek knittja sí hónn kulta kunde.

Han sóm ska betrá Bunäsar, han ska sátt på så kóntu ó bere så dajján fórut, só int an vält kull ó bryt hjíl sä. För pí Leksands stöbbstítji stá il en gammul bumur ó rop gucku.

Men hur ska vi göré med den gamla plögen som lutar át skogen só att en skull kunn fá sä en pílipjunk (pílisusk / pílipjask / spelevink) på pílipjonken och nikolaíten.

I ska flít ópp sóckbands-tuppor tjugu knästötter só í kán dra hjérnan bört ur ríddjástrí.

Só skull je a för tjugulím óra vántje ó för tjugulím óra anjelláji ó för tjugolím bráttóm ó só skull je a hursómhálst för nórá óra.

På vintern atohundrakallt dá rumpa klak fast á katta. Ó nu e a väl bestállt dá móssar a ítt tá katta värkornar...

Sjuti skrammál ó átti vässól ó nítti óbörga óm nórá dagar ... Ó han sóm detta läser han ska í sex dagar áta halm ó hö ó på den sjunde dñ.

HOS OSS ÄR DET ALLTID!..
(H)JULSTÄMNING!

DÄCKTEAM

24 DYGNET RUNT SERVICE
TyrePro AB 0281-13090

Hjulbäcks Ved o Flis
Entreprenad

Tel 070-568 90 97

Näsvarjär

Gagns flugör
Mockfjärds fjärilar
Flo mygg
Flo härkränkär
Flo kråkor
Flo knött

Björbo mygg
Näsvarjär
Järna gäss
Äppelbo sköjarä
Malungs skinnari

Alla dessa namn på boende i Björbo, Mockfjärd och de olika socknarna i Västerdalarna är exempel på vad som brukar kallas *ortsboöknamn*. Det var skämtsamma eller reitsamma namn på invånarna i en socken, på en ort eller inom ett område som ofta är givna av grannarna. I Malung, berättar Inger Döhl att man fortfarande den dag som i dag är, har, kan eller i varje fall minns ortsboöknamn byarna emellan. Hon har en lista med namn på 20 hyar och lika många öknamn, t. ex. *Grönlands giter*, *Hol vargär*, *Grimsåkers oxär*, *Moby kalvär* och *Bäckby svalar* (jag har valt sådana exempel där namnet är lätt att förstå).

Namnryten är vanlig i hela Sverige – ja faktiskt i hela Västeuropa, och inte bara orter emellan. *Baggar* om norrmän är belagt redan på medeltiden. Hur gamla namnen är kan det oftast vara svårt att avgöra eftersom de tillhör det talade språket. Men det finns uppgifter även om ortsboöknamn redan på medeltiden, och från 1600-talet finns det gott om uppgifter.

När det gäller motiven för namnbildningen så kan man nog rent allmänt säga att de ibland kan ha saklig bakgrund. En person från en viss ort med en viss egenskap kan ha fått stå som representant för alla boende i orten, t.ex. *Malungs skinnare* – alla i Malung var ju inte sysselsatta inom skinnindustrin, eller *Äppelbo sköjare* – återigen så var inte alla Äppelbobor hästhandlare. Men man kan också likna invånarna vid insekter, djur, fåglar eller ting. Det finns motivkretsar som går igen i dessa namn, och som återfinns på orter som ligger nära varandra, t ex som här beteckningar på insekter som flugor, fjärilar, mygg, knött och härkränkär. Kråkor och gäss bildar en annan motivkrets. En ransa från Tuna lyder:

Järkarl-gässen och Näsvargarna
Björbo-myggarna och Floda härkränkarna
Gagns flugor och Tunstrut,
där allt fes får ut.

Hur länge vi kallats *Näsvargar* har jag inte lyckats reda ut. Och vad betyder *-varg* i sammanhanget? kaxig, modig, stridslysten, opålitlig – hur sågs vi? Har det något att göra med svårslaget gräs som kan kallas *lievarg* eller *grasvarg*? Eller en bjässe till tall som kan vara "en riktig varg"? Forskningen här i alla fall visat att det finns många ortsboöknamn i Sverige som är sammansatta med *-varg*. Omkring 1930 – 1945 skickade dåvarande Länsmålsarkivet ut en frågelista (nr 33) där bl a ortsboöknamn efterfrågades. Tyvärr fanns det ingen sagesman i Västerdalarna som besvarade frågelistan, vilket innebär att om det finns något skrivet om dessa namn i Västerdalarna så är den informationen svår att hitta.

Hur var det då i Näs? Har vi haft något liknande system här som i Malung? Om du som läser det här vet något om detta så hör av dig till Däpp Inger eller Pej. I vilket fall har namnet *Näsvargen* tydligen gillats av näsborna. Det har blivit kvar och inspirerat till namn på ett antal olika företeelser:

Näsvargar, Vargjakten, Varglyan, Varggården, Vargloppet och Vargen

Näsvarjär är alltså benämningen på invånarna i Näs. Näs IF, som bildades 1916, har ett varghuvud i sitt klubbmärke som troligen tecknades av Mats Sterner på 1930-talet. *Vargjakten* var en paddeltävling med kanot som gick från Vargsta(!) vid Järna rå till Storlinget och hölls en enda gång, i juli 1978. *Vargloppet* var både en skidtävling och en terränglöpning i början av 1980-talet. De två kunde kombineras till en "klassiker". De

startade i Näsren. Terrängloppet gick över Västerfallet mot Digerliden och följde sedan i huvudsak kyrkstigen över Sälsriset, Strandån, Vinberget och ner till Näs. Skidtävlingen gick via Lindesnäs till skidstugan i Näs. I *Näsvargen* 2010:2 berättar Nils-Erik Jons om vedermöklorna med att köra upp spåret inför tävlingen 1983.

Varglyan är dagiset mellan prästgården och f.d. sjukstugan som invigdes år 1990. *Varggården* kallas ungdomsgården i Näs som startade 1984 i Ordenshuset och nu håller till i Bygdegården.

Vargen kallas ett spel på bingon i Storlinget.

Möjligen fanns det skidtävlingar på 1930 -40 talen som kallades Vargloppet. Hör av dig om du vet något om detta eller känner till något annat som fått *varg*-namn.

Däpp Inger

Referenser: Lars-Erik Edlund, *Studier över nordsvenska ortsboöknamn*. Umeå 1985 och där angiven litteratur i urval.

Förteckning över namn i Malung från Inger Döhl.

Tunabygdens Föreningens- och Hembygdeföreningens årskrift 1970. Borlänge.

Min första älgjakt

Sedan tidig barndom tillbringade jag sportloven hos min farfar och farmor, Jont Nils och Kristina Andersson. Både min farfar och min morfar hade varit jägare så jag fick höra många jakt historier. Hos farfar fick jag skjuta med salongsgevär.

När jag gjorde lumpen tog jag älgskyttemärket och jag fick överta en älgbösskaliber 9,3x57 eller min morfar. Det var ett riktigt muskedunder med kraftig rekyl och kulbana som en haubits¹. Genom min farfars skogsintresse fick jag plats i Sälrisets jaktlag, och jag blev introducerad i jaktlaget av min fars kusin Jont Gottfrid Andersson. Detta var 1966 och jag var 22 år. Första jaktmorgonen fick jag åka med Jont Gottfrid i hans tvåtakts Saab. Bredvid Gottfrid i framsätet satt Herkers Isak, då 81 år. Han talade ett mycket brett gammaldags Näsmaal, och när han och Gottfrid pratade begrep jag ingenting. Jag hade en gul regnjacka, hade ju hört att älgar inte skulle se färger, men när vi klev ut så jaktledare Eskils Erik att hade jag den på skulle jag inte få se en älg. Det var bara att ta av den. Alla i laget kändes som väldigt erfarna jägare, och jag stod mest tyst och lyssnade. Isak var den äldste i laget men det fanns andra som nestorn Erling Back, den som hundkarlen Eskils Leif tydde sig till för att rådgöra med.

Vi samlades vid Långsjön och gick efter en gammal körväg mot Sälriset. Första drevet var Styggberget. Det stod inte på förrän jag fick höra Boys jämna skall som kom närmare och närmare. Hjärtat slog snabbt och jag gjorde mig beredd. Jag stod i körvägen och såg ut mot en myr. Fick skymta älgen men den sprang på andra sidan myren. Ett skott ljud och sedan hundens skall som strax tystnade. Jag såg Eskils Leif komma på andra sidan myren, men jag hade ju fått lära mig att inte lämna passet så jag stod kvar tills Leif vinkade åt mig att komma. På andra sidan myren där körvägen fortsatte hade Erling stått ett stycke in i skogen. Han var lönhörd så han hade inte hört hunden men fått se älgen springa över den smala körvägen och hunnit få iväg ett skott. Älgen låg 50 m från vägen. Jag tänkte att vad har jag bland dessa proffs att göra? Senare samma dag stod jag på en vinterväg nedanför Knästen och kurade i kraftigt snöfall. Plötsligt stod Leif i vägen och frågade varför jag inte skjutit. Det hade passerat fyra älgar, och jag kan fortfarande i denna dag inte förstå att jag inte sett dem. Jag fick senare av Erik höra att Eskils Leif undrade jag var för en, som dom skulle släpa på.

Dagen efter stod jag på en myr 100 m nedanför min fars, Jont Åke Näsanders och min farfars fars, Jont Anders Larssons, fäbodstador i Sälriset. Det var sista drevet för dagen, och klockan hade hunnit bli fyra på eftermiddagen när jag fick höra hunden och sedan ett skott. Strax efter hörde jag älgur komma springande, och jag fick skjuta min första älg. Jag minns att det kändes överkligt att fälla ett så ståtligt djur. Radioapparater fanns inte, så en man fick gå utefter hela hållarmen och lösa upp. När vi samlats var klockan sex och det var alldeles mörkt.

På den tiden var inte skogsbilvägarna utbyggda, och det fanns ingen väg till Sälriset. Vi stod alltså i ficklampornas sken och fläddes och grovstyckade älgen till lagom bördor. Erling Back hade sytt kötsäckar i smärting med bärremmar i läder och även jag hade en sådan. Jont Gottfrid skickades med så många bössor han orkade bära tillbaka till bilarna för att köra runt och komma och hämta chaufförer. Vi andra skulle nämligen gå den gamla cykelvägen från Sälriset mot Havskenbergsstjärn för att slippa blöta myrar. Jag hade en sida, en ryggbit och räntan². Det hade blivit frost men vi gick i bara skjortorna för vi höll värmen med våra tunga bördor. Jag gick bakom Bång Lars från Orsala. Han var klädd i blåskjorta och keps, hade bössan på axeln och ett älgår i säcken, en ansenlig börda. Vi gick i ficklampornas sken, och det kändes som på stenåldern när man varit ute på jakt och släpade hem bytet. Otroligt stark upplevelse. När vi gått halvvlgs kom vi till en vilsten, ett stenblock vid stigen som hade lagom sitthöjd och där vandrare i alla tider tagit en vilopaus. Jag och Bång Lars satte oss och lutade oss bakåt så att trycket från kötsäckens bärremmar släppte, och vi kände värmen från köttet mot ryggen när vi vilade. På den tiden rökte jag, och jag tände en cigarett och blåste rökringar mot den nattsvarta himlen med några enstaka stjärnor som glimmade ner genom den mystiska John Bauerskogen med jättegranar, mossa och lavar. Efter fem minuter vräkte vi oss framåt, kom på fötter och fortsatte. Till slut kom vi till ett stort hygge där det fanns en nybruten väg. Vi lade av oss våra bördor och tände en stor eld av ris. Lågorna räckte upp mot himlen och gnistregnet blandades med stjärnorna. Vi stod nära elden och vred oss runt i värmen. Det ångade från våra fuktiga kläder. Och jag hade skjutit min första älg... Jag blev en i laget och alla sa "kirurgen skär" när det gällde att ta ur älgar eller slakta, trots att jag bara börjat mina medicinstudier.

I år var det 49:e året jag jagade i samma lag, och jag har fått skjuta 76 älgar. Då var jag yngst, nu är jag äldermannen i laget. Alla från den tiden har gått bort – Herkers Isak, Bång Lars, Pellas Axel, Jont Gottfrid, Erling Back, Eskils Erik, Eskils Leif, Stig Dahlman, Åke Rhodin, Bång Sigge från Nyboljäll – och yngre förmågor har kommit till. Nu finns bilvägar, jaktradio, hundpejl, GPS, men känslan från min första jakt med alla strapåsar glömmes jag aldrig.

Jont Leif Lyttkens

Älgjakt i Sälriset (Foto: Jont Gottfrid Andersson)

¹ En slags kanon som skjutet med 45° vinkel mot marken d.v.s. krokig kulbana.

² Lever, hjärta, lungor, njurar och tunga.

KATRINAS GÅRD NÅS

Potatis, skog.
TEL 0281-30 102

TITTA!... NU SLIPPER
JAG KÄNKA
PÅ SÄCKEN!

A cartoon illustration of Santa Claus with a beard and hat, standing next to a large sack of potatoes. The sack is labeled "GOD JUL". There are stars around him. The signature "Rälg - Pär - 1998" is visible on the right.

**VÄR SLÄVAGNAR FÖR
ALLA ÄNDAMÅL!**

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB
TEL. 0281-595700**

A detailed illustration of a road maintenance machine, possibly a road sweeper or a similar vehicle, with a large rotating drum and a hopper for material.

Vägunderhåll

- Grushyvlning
- Grusåtervinning
- Dammbindning
- Kantskärning med EDE -Effektiven
- Vinterväghållning
- Övriga markarbeten

Gronbergs AB

Väg Mark Maskin
073-054 14 35 NÅS
www.gronbergs.se

Innehållsförteckning till Näsvargen 1994–2013. Här listas artiklar om namngivna personer, filbodar, jakt och historia av något slag. Ämnesområdet historia som upptar mer än fem sidor är grupperat efter olika ämnen. Tom rad markerar att ett nytt ämnesområde börjar men jag har inte satt ut några rubriker. Mer i nästa nummer. Däpp Inger **TA UR OCH SPARA!**

BIOGRAFISKA ARTIKLAR

nummer	sidan	titel	författare	bildbeskrivning
2007 2	20	Albert Hansson	red	Mellanborg tavla 1938, Hindsmyra
1999 1	20	Amerikaminnen 2	Kåstepers Nils	
1998 1	4	Amerikaäventyr	Kåstepers Nils	
2003 1	5	Axel Sundin fiolspelare	Sjö Anna	Axel Sundin
2004 1	5	Bäckmans levnadsskildring	R Esbjörs	-
2006 1	2	Bajer Erka	Bajer Erka	
1999 2	16	Barberar Olsson	Däpp Lars	barberar Olssons begravning
2012 1	11	Barndomsminnen	Sjö Monica	-
2001 1	13	Barndomsminnen fr. Svedens gård	Helena Norin	bild 1946, feriearbete 1954
2002 1	1	bild -	Olof på Tappa med Kari-mora 1933	
2005 1	1	bild -	Nässmeder o andra Näskarlar 1896-99.	
2005 1	22	bild -	Möckelind A Andersson båtfärd t kyrkan f giftermål	
2006 2	1	bild -	Knutes Lars skomakare f 1880	
2010 2	10	bild -	Rälg Päärs orkester fr Centrum café	
2011 2	3	bild -	Rälg-Päär bilder	
2011 2	23	bild -	skolkort? m pojkar ca 1920	
2011 2	23	bild -	Missionär Agnes Liljedahl	
2011 2	23	bild -	vykort från insp av Ingmarssönerna	
2012 2	6	bild -	Alrikes Erik med nyfångad gädda 12,5 kilo	
2012 2	9	bild -	Finsk Margitta, Doppens Lars, Per Jonssos Erik	
2012 2	19	bild -	Finns Erka, Bons Anders, Anders Fältling, Tapp Olars Karin	
2012 1	21	bild -	Jons Erik o Jont Erik v brasan i Borgbua	
2012 1	16	bild -	Karl Persson/Styggens stuga	
1998 1	6	bild	Klas Lilja, Rickard Vestling, Fritz Forsberg	
2005 2	8	bild	Tipers Eriks 50årskalas 1955	
2005 2	6	Bons Anders	red	Bons Anders
2011 1	25	Bror Engh till minne	red	-
2005 2	20	Dagboksant. Matspers Erik	Sjö Anna	ur dagboken
1999 2	17	Den motvillige bödeln	Bror Skansen	-
2001 1	9	En bilresa 1922	John Liljegren	Liljegrens bil buick
2003 2	6	En postens trotjänare.Olof Kallén	tidningsurklipp 1923	-
1995 2	14	En skräna om Spiken	Ove Matsson	-
2008 1	14	En släkthist. Möckelind Lars	Gästgivar Birgit	-
2011 2	24	En tragisk olycka i en storfamilj 1936, Målar Åke	-	-
2003 2	3	Erik Jonths komplement till Jont Anders L, Eric Jonth	-	-
2004 1	6	Ernst Hemming	red	Ernst Hemming o bilar
2014 1	10	Ett fynd i ett gammalt fotoalb.	G. Samuelsson, Tillmans Sara 4 bilder	
1998 2	4	Minne fr m.barndom i Vråna	A. Bergman	Anna o Karins stuga i Vråna
1994 2	6	Ett människoöde -Om Möckelind Erik, Gästgivar Erik	-	
1998 2	1	Familjen Hansson i Gullarberg 1914	Familjen Hansson i Gullarberg 1914	
2004 2	16	Fantastiska Näs	Sjö Anna	Spel Olle
2006 2	15	Fins Erka	red	Fins Erka
1997 1	15	Fins Olof Larsson	L J	vindmotor
2003 2	9	Flytten till Näs 1906	John Liljegren	-
2012 1	8	Från byn Mellanborg	red	Jönses, Matses Olof o Viola
2007 2	5	Interv. Sveds Anna i Vinb 1952, N-E Jons	-	-
2007 1	1	bild Bergstens Närsen	Från Finnmarken kommer detta pryd! ungdomsgång	
1999 1	15	Ur Jont Gottfrids anteckningar	Jont Gottfrid	-
1998 1	16	Fäktar Lars	W Norberg	-
2001 1	7	Fäktar Lars	Emil Åkerström	-
2004 2	21	Gästgivar Erik Andersson	N-E Jons	Gästgivar Erik Andersson
2002 2	16	Om barndomen i Skansb	Holpers Ingrid Olsson	-
2000 2	6	Om Dansar Ernst	Mättjils Birger i Vbro	-
2002 2	11	Jag tar körkort o blir privatchaufför, John Liljegren	-	-
2003 2	5	Jag, en raggare	Bo Olsson	Tapp Svens o Bos Ford 1959
2003 2	2	Jont Anders Larssons levnadsteckning slutet	-	-
2003 1	2	Jont Anders Larssons levnadsteckning 1-3	-	-
2005 1	2	Jont Lars Olsson	red	Jont Lars Olsson
2001 2	2	Jont Åke har gått ur tiden	Rälg Päär	-
2006 1	6	Josefs Per	- Josefs Per	-
2005 2	10	Josefs Pär	Bertil Hemming	-
2001 2	17	Jugas Olov	N-E Jons	-
1998 1	22	Jöns Lars Larsson "trummis" från Hedén, Jont Lars	-	Jöns Lars Larsson
1998 1	20	Kalle Dal	Kalle Dal	-
2006 1	8	Kalle Thörn från Lindesnäs ..	Bosse Olsson	Kalle Thorns Chevrolet 1953
1998 1	6	Karl Hansa	Birger Karlsson	-
2009 2	22	Karlhans Axel	-	-
1997 1	4	Klas Lilja	L J	Klas Lilja 1959
1999 2	18	Klas Lilja	Rälg Päär	-
1996 1	11	Knip Erka	Gästgivar Erik	-
2007 1	10	Knötter Per - minnen från ett barnbarn, Lennart Halvarsson	-	Knötter Per
2007 1	8	Knötter Pers dagbok	Daniel Schanzer-L	Knötter Pers bröllop
1998 2	9	Kostymen	Gästgivar Erik	-
2005 1	12	Kulspel med komplikationer	Astrid	-
2006 1	17	Lantbrevbärare Olof Kallén	red	Kallén

2004 1	18	Lilla pensionatet 1955-1985	John Liljegren	Lilla pensionatet
2004 1	7	Lite om Styggen o hans stuga	red	-
2011 2	8	Lite sägner och berättelser från A L Oppigåln		Anders Lissjanis-
2007 1	7	Men liket kom ej. Ur Stina Falks dagbok 1885, Rune Hedemo Utdrag ur		dagboken
2006 2	8	Min farmor Rålg-Kisti	Rålg Päär	-
1994 2	11	Min ungdoms Näs	Gummas Ingmar	-
2001 1	20	Mina minnen	Fäktar Lars	-
1997 2	14	Minka-Petter på Gänsnåset	Gästgivar Erik	-
2008 1	21	Minnen från min barndom i Käringberget, Signe Hubbert/Fältivar		-
2011 1	5	Minnen upptecknade av en stenarbetares son, B Ehnström		Axel E. på ett flyttblock
1998 2	23	Minnesmärke till minne av Gottfrid Wilhelmsson		järnkors
1997 2	19	Motorcyklar	Sven Lindholm	hembygge mc
2006 1	3	Mysteriet med de många vykortet i Hol Anna .se även Nås 2006 2 s 23,		Rålg Päär
2000 2	6	Måg/Skol Olof Olsson	Gulli Nilsson	-
1997 1	13	Mätjils Lars, chaufför åt Ernst Matsson, Birger Karlsson		Lars o bil
2005 2	18	Möckelind Erik Larsson född 1873, Erik Larsson		fåbodstuga
2002 1	17	Möckelind Erik Larssons minnen, Dalabygden		-
2008 1	23	Notis från dödsboken i Husby 1712.Margareta Hedman		-
2002 1	4	Nugos Per	Per Niva	Nugos Per 3 bilder
2004 1	9	Nugos Per	Rålg Päär	Nugos Per
2000 2	5	Några barndomsminnen	Sjö Anna	-
2011 1	11	Några berättelser från Back-slåkten, H Matsson		-
2002 1	19	Några minnen från min första vinter i skogen på .., Hed Gunnar		-
2012 1	24	Några sköna näsprofiler som vi särskilt minns		Nugos Per San Pers Isak Bror Eng
2002 1	14	När slaktar Blomberg fyllde 40 år, Sjö Anna		-
2010 1	8	Ockobergs pojkar	Bjäss Gösta	Ockobergs pojkar
2007 1	23	Olof Källén	red	Karl Källén
1996 2	12	Om Nilses Georg	Gästgivar Erik	Georgs hus på Gran Canaria
2003 2	21	Om Skans-Nilses Herta	Sjö Anna	-
1995 2	19	Om Styggen	Sandra Andersson	-
2007 1	12	Orsala-Nås tur och retur 1948	Ragnhild från Päckberget	-
1997 1	11	P O Larsson eller Josefs Olar	Jont Gottfrid	-
1997 2	22	Pellas Erik Persson , Heden	Jont Gottfrid	-
2011 1	15	Per Gustaf Florell-en fiolspelman, Arne Sundquist		Per Gustaf Florell
2003 1	11	Personhist anteckningar	Grund Bengt	-
2012 2	6	På Källarens Tennstopet	Jenny Swanberg	-
1995 1	18	Sanpers Isak Orsala	Nall Lasse	Sanpers Isak Orsala
2002 1	12	Sanpers Isak Orsala	red	Sanpers Isak Orsala
1997 2	21	Service: Ernst Fältivar	Gästgivar Erik	-
2006 1	7	Sii - Gubben, Erik Hindersa	Ragnhild Bergman	-
2007 2	16	Simas Anna	N-E Jons	-
1998 2	22	Simasgården	Gästgivar Erik	-
2005 2	9	Skol Erkä	Bertil Hemming	-
1996 2	8	Skol Erkä o Filmförevisning 1905, Jont Gottfrid		-
1994 1	16	T P Larsson	red	-
2003 1	17	Tankar under en bussresa / Olof Falk, Rune Hedemo		-
2006 2	16	Täppolars Kari	N-E Jons	Täppolars Kari 3 bilder
1995 1	7	Ur Anna Wallgrens intervju med Täpp Erik för Dalabygden, Anna Wallgren-		-
1996 1	22	Ur Jont Gottfrids minnesalbum	Jont Gottfrid	-
2006 2	17	Värmlands Olles Maria o Vackra Maj i Nås, Nils Erik Jons		Värmlands Olles Maria
1994 1	11	Vem var x? (Lenin?)	Åke Nåsander	-

FÅBODAR

nummer	sidan	titel	författare	bilder
2014 1	13	Ristat och skrivet i fåbodstugor, på stenar o på lösföremål, Mats Jonth		3 bilder
2001 2	4	På Dalelven 1898	Möckelinds Erik Larsson	-
1994 2	16	Frömans holme	Arne Bergkvist	karta
1997 2	21	Några fåbodnamn	red	Hästa, Hästberget, Moråsen, Knösen
1998 1	13	Fåbodminnen från Nås	Axel Karlsson	-
1999 2	6	Buföring till Nås-Olsberget	Gulli Nilsson	bild
1999 2	9	Höstvandring till Knösen	Rolf G	-
1999 2	12	Till Hästberget	Gästgivar Erik	-
2000 1	16	Några rader om Galbergets fåbodar	Bäck Olle fåbodträff	-
2000 1	18	Ett buförsminne	Sjö Anna	-
2000 2	1	bild	red	Vinter i Vinberget
2000 2	3	Med min mormor Svess Anna i Vinberget	Bo Olsson	Svess Anna i Vinberget
2000 2	21	Några fåbodminnen	Gästgivar Erik	-
2001 1	10	Fåbodställen i Nås --	N-E Jons	Höbärgning 1941
2001 1	11	Gräsbergets fåbodar	N-E Jons	Simas stuga bö 1900-talet
2001 2	19f	Fåbodinv. Knösen, Häbrona, Loråsen, Styggberget, Ny-lindor, N-E Jons,		Bilder1950-t
2002 1	22f	Fåbodinv 3. Olsberget, Hästberget, Sälberget	N-E Jons	Gästgivarstugan 1918
2002 2	22f	Fåbodinv 4: Hästa, Klackbua	N-E Jons	2 bilder
2003 1	22f	Fåbodinv 5: Drafsb, Hjulb.bua, Styggb, Gubbholm	N-E Jons	prämen
2003 2	22f	Fåbodinv 6: Borgbua	N-E Jons	två bilder
2004 1	22f	Fåbodinv 7. Vinberget, Olfvarberget	N-E Jons	Öst Pers stuga
2004 1	24	bild		Knösen 1940-talet
2004 2	22f	Fåbodinv 8. Moråsen, Långsjöberget, Gullarberget, Kyor,	N-E Jons	bild
2005 1	18f	Fåbodinv. 9 Brobua, Sammils bua	N-E Jons	Sköttens stuga
2005 1	20f	Avskrift Köpehandling Tillings köp av lunda o lada, red		kopia av del av köpehandlingen
2005 2	14f	bild		Gammelbua, Nybua, Morbua, 4 bilder
2006 1	24	bild		Orrstugan vid Häbröndor Knösen
2006 1	1	bild		Sveds Anna o Lissjanis Erik i Vinberget

2006 1	20f	Fäbodinvent. Galberget, Sultenberget, Skilbua	N-E Jons	Galberget 5 bilder
2006 2	12f	Fäbodinvent: Sälsriset, Lohölet och Knästen	N-E Jons	6 bilder
2007 1	14f	Sälsriset för mer än 40 år sen	Nall Birger	-
2007 1	16	Fäbodinv. Östanberg, Hafsskinberget, Hagbua	N-E Jons	Kling Anna som vallpiga 1919
2007 1	19	När Hössa Lasse värvade höler	Täpp Erik i intervju	-
2009 1	8f	Valkulla 1914 - Signe Hübbert	Laila Spohn	-
2010 1	15	Ngra minnesmärken o krona stenar e fäbodst	N-E Jons	-
2011 1	17	Svedslinda 37:17 och 19:18	red Sveds Anna o Blinken; Sigge	-
2012 2	11	Barndomsminnen från Sälsriset	Magnuses Anna	-
2012 1	22	Från fäbodbruket i Grasberget	red kor o folk, Jons o Jontvallen	-
2013 2	9f	Moråsens fäbodur 350 år	Skans Vicky	deltagare i 350-årsfirandet
2001 2	23	Minnen från Vinnberget (om tiggbacken)	Mättjils Birger i Vbro	Svess Anna
2012 1	10	bild-	-	Israeles Jons Anna buffrar i Ribackarna
2005 2	19	Hembygdsminnen	Erik Larsson	Orr Jons fäbodstuga teckning
2010 1	27	Fäbodkullans sång. Hästbergsvisan	Axel Karlsson	-
2011 1	11	På Eskilsmossen	red	-
2011 1	18	Fäbodstugan, Anders o Lisa	red	-
2005 2	18	Mörkelind Erik Larsson född 1873	Erik Larsson	fäbodstuga
2010 2	1	bild-	-	Snöintern 1940 vid Link Pers fäbodvall i Vinberget

JAKT

nummer	sida	titel	författare	bilder
1994 2	15	Om björnjakt på Finnmarken	O Eriksson-	-
1995 1	12	Ulf Närsjö berättar om en harjakt	Ulf Närsjö	-
1995 2	16	En morkullsjakt vid Hästberget	Gästgivar Erik	-
1998 2	9	En sorgligt endad björnjakt	Fahlu län o stad 1859	-
1999 1	9	Det bästa hos människan är hunden	Gästgivar Erik	-
2000 1	22	Rövarliv i Nässkogarna (Dalat 1920)	Gästgivar Erik	-
2000 2	20	Ja se den älgjakten	Gästgivar Erik	-
2003 2	17	bild	red	-
2005 1	16f	Den olyckliga tjäderjakten	Ragnhild Bergman	-
2008 2	10	bild	red	-
2011 1	9	En jakttragedi som fallit i glömska	Sjö Anna	-
2005 2	23	När det fanns varg o björn i Näs (1916)	Rune Hedemo	-
1999 2	14	Om kolning o jakt	Kästpers Nils	-
2011 2	12	En björnhistoria	Sjö Anna/Sjö Lars	-
2011 2	8	Hästbergsvisan	Anders Lissjanis	-
2011 2	9	Fort älgtidens dagar försvinna...	Anders Lissjanis	-
2011 1	11	Jaktvisa från Näs västra finnmark	Roland Axelsson	-

ORTSBOÖKNAMNET NÄSVARGEN

nummer	sida	titel	författare	bilder
2008 2	22	Varggården	N-E Jons	varggårdsbesökare
2010 1	12	Vargloppet på skidor	N-E Jons	-
1995 2	3	Näsvargens visa	Axel Karlsson	-
2011 1	19	Näsvargens visa	Axel Karlsson	-
2012 2	7	Näsvargens visa	Axel Karlsson	vargbild, tecknad

HISTORIA

2004 2	8f	Apotekshistoria	red	Apoteket
2006 2	20	Från apoteket i Näs	Sten Lagerkranz	personalen apoteket
1997 1	5	Rossebageriet	Elna Hemming	-
2000 2	16	bild	-	Helmer Larsson i bagarstugan i Skansbacken
2009 2	19	Skansbackens bageri	Sjö Anna	-
2008 1	2	Näs största träffpunkt -bastun	N-E Jons	bastubadare 2008
2002 1	13	bild	Bror Bodin	Olars Erik Larssons gård 1906
2004 1	12	Guld i Näs...1920-talet	Anna Liljegren	-
2001 2	9	Gullarberg och Axön	Gästgivar Erik	-
1999 2	3	Biodling förr	Kästpers Nils	Näs biodlarförening 1940-talet
2000 2	18	Bomärken	Åke Näsander	bomärken
2010 1	16	Slogsvedstappan -en i Näs tidig bosättning	N-E Jons	-
2001 1	24	Näs brandkår 1960-talet	red	brandbild Hjärpholm
2002 1	5	Bröllop i Näs 1852, Dalabygden	-	-
1996 1	13	ur Hjulback förr	Robert Blixt	-
2011 1	23f	Som jag mindes Mellanborg i bö a 1900-talet, Jons Erik	-	-
1999 1	7f	Orsala som jag minns	Gummas Ingmar	-
1997 2	6f	Stationsområdet, en i dag bortglömd	avkrok, Lennart Blixt	station o hållplatskuren
2001 2	24	Tyna före 1930	-	Tyna före 1930
2005 1	10	Utankyrka	Bertil Hemming	badhuset i Prästviken
2004 1	10f	En kvällspromenad i Vråna 2003, Olle	Bergman	-
2009 1	18f	En kvällspromenad i Vråna	Olle Bergman	Axel Ehnström, dopfunt
1994 1	2f	Robert Blixt om Överborg	Robert Blixt	-
1994 2	8f	Robert Blixt om Överborg 2	Robert Blixt	-
2005 1	23	Näs tingshus	red	-
1999 1	11	Villa Linnéa	John Liljegren	villa Linnéa
2001 1	3	bild	Bror Bodin	Nederborgs skola teckning 1906
2001 2	5	bild	Bror Bodin	Logen Brodralags Ordenshus 1906 teckning
2002 2	3	bild	Bror Bodin	Sjukstugan ca 1906
2012 1	24	bild	red	Näs sockenmagasin

2014 1	12	Loråskasernen eller Loråskojan -bruk o byggn, G Lindholm, Nall Lasse	bilder
2002 1	10	Nås tingshus lågornas rov 1961	Rålg Päär Tingshuset vinterbild
2003 2	8	bild	Bror Bodin Tingshuset teckning
2007 2	24	bild	Simas Anna Simas Anna
2011 2	1	Transformatordockan Simas Anna	Kerstin Jons transformator Simas Anna
2012 2	8	bild	transformatorn i Sveden
2001 1	1	bild	- Utsikt över Närsen
2001 1	21	Lövsjön denna vackra lilla by på Floda	finnmark Margit Israels -
2007 2	11f	Byarna i Nås finnmark	N-E Jons karta bilder
2008 1	3	Skolgång på Finnmarken	NE Jansson
2008 2	1	Finnpörtet vid Oxfallat på Nås finnmark	red Finnpörtet vid Oxfallat på Nås finnmark
2008 2	14f	Nås finnmark	N-E Jons Finnmarksbilder o karta
2009 1	11f	Nås finnmark	N-E Jons bilder Finnmarken
2010 2	5	Nås finnmark: St o L Galberget,	red St Galberget bilder 2 Karta
2009 2	1	Tornwillan vid övre Näveråsen	- Tornwillan vid övre Näveråsen
2003 1	21	Nöjeslivet i Närsen	Karl Bergsten -
2005 2	12	Lindesnäs i äldre tider	Lindgren brukspersonalen 1890
2002 2	13	Lindesnäs i äldre tider. Forts	red -
2002 2	19	En emigrants minnen från barnd i Lindesnäs, Birgitta Berggren	- -
1998 2	11	Gummas Ingmar mins kalla vintrar i Lindesnäs	Gummas Ingmar Lindesnäs
2002 1	11	Ur Minnesblad från Lindesnäs 1916	red Vy över sjön Närsen
2010 1	1	bild	- hist Finn Nås
1994 1	14	Tillbakablick på byn Närsen	Birger Karlsson bilder Nerigårn, Öppigårn
2010 1	9f	Nårn (Sormula)	N-E Jons bilder
2008 1	15f	Nås Finnmarker	N-E Jons
2010 1	13f	Nås östra Finnmark: Håvberget, Anna	Britta Karlsson -
1994 1	15	Berättelse från Finnmarken	Henry Matsson -
2001 1	4	En finngrov vid Moråsen?	FK -
2009 2	8f	Nås finnmark	N-E Jons bilder
1997 2	17f	Barndomsminnen från Hagfallet i Håvberget, Mildred Svensson	- bild
2012 2	16f	Carl Axel Gottlund och hans resa i D 1817, Arne Sundquist	-
2000 1	19	Finnmarksäventyr på 1940-talet	Helge Rosén Sigfridstorp -
1997 1	1	Lissjanis Ola i Närsjö lagar näten	red Lissjanis Ola i Närsjö lagar näten 1927
2001 2	10	bild	vinter och sommarfiske
2005 2	2	bild	- båthusen vid Orsälén
1995 2	23	Flottningsled	Gästgivar Erik -
1997 1	17f	Om Orsälä, värloder och flottning	Gummas Ingmar -
1998 1	1	Vy över älven med timmerflottning	- Vy över älven med timmerflottning
2012 2	8	bild	- flot-dragning Österdalälven Trängslet
2012 1	1	bild	- Timmer på älven Gamla älvbron 40-talet
2012 1	24	bild	- Flottning på älven 40-talet
2005 1	4f	Om flottningen i Nås	Lago Flotarbåten Pål, älven med timmer,
2000 2	23	Strandån Näsen	Gästgivar Erik tre bilder vinter
2002 1	6	bild	Nås folkdanslag 1940
1994 1	8	Jons Erik minns på väg till Gräsberget,	nåsmål, Jons Erik
1995 1	1	bild	Bröllop 1917 på Usskvarngården
1996 1	6	timmerkörare på Låknäset	Birger Karlsson -
1997 2	5	Ett ungdomsäventyr 1917	Köstepärs Nils -
1999 1	1	Nakenbad vid Näsen bö 1900-talet	- Nakenbad vid Näsen bö 1900-talet
2000 2	13	bild	- bröllop 1926
2000 2	13	En dansresa på 1930-talet	Bajer Elsa -
2000 2	11	Ett 50-årskalas 1928 / Anna Liljegren,	Johan Liljegren -
2001 2	3	Arbetstider o matordning	Jont Anders Larsson -
2001 2	5	Julgransutdansning hos Forsbergs 1932	- Julgransutdansning hos Forsbergs 1932
2002 1	2f	Religion och sedlighet	Jont Anders Larsson -
2002 1	10	bild	Jont Lars spelar malmflingsspel ca 1960
2002 1	6	bild	nåskullor framför ett härbre
2002 1	16	Loppcircus: Bajer Elsa 99 år berättar	Rålg Päär -
2002 2	2 3	Byggnadsätt mm	Jont Anders Larsson -
2002 2	6	Om bästabad o väder	Gästgivar Erik -
2002 2	7	Sjö Anna berättar om en blodig tuppfaktning, Sjö Anna	- -
2003 2	8	bild	- kryckdragning på Källberget 1930
2004 1	4	En torrlära berättar levsadsminnen	Gunnar Netzell -
2004 2	20	Min barndoms jular	Alice Carlsta -
2006 2	2	Nåsmålsgr: matvanor under första världskr o framåt, Anna Britta Karlsson	- -
2006 2	9	Jul i Peckberget 1924	Ragnhild Bergman -
2007 2	21f	Nåsmålsgruppen -jullirande	Anna Britta Karlsson -
2008 1	9	bild	- 3 masar, 8 kullor alla i nåsdräkt
2008 1	22	Jugas Olof Olssons svartkonstbok	N-E Jons -
2008 2	7	Gammaldags Nåsbröllop o kryckeståt	N-E Jons brudkort o kryckkort
2009 2	16	bild	- nationalkl ungd fr Nås 1915-20
2010 1	25f	Vad de gamla berättat	Matspers Erik -
2010 1	28	bild	Trollhällan -
2011 1	18	Minne från en Julotta	Sjö Anna -
2013 2	3	Juldagsmorgon	Magnusses Anna m fl Kjolvärmare
2014 1	7	Midssommarafton 1907 var det bröllop	här i Nås, Per Erik Jonth Bröllop 1907
2006 2	7	Greta Garbo i Nås	Torsten Eirydh -
2001 2	4	På Dalelven 1898	Möckelinds Erik Larsson -

1994 2	16	Frömans holme	Arne Bergkvist	karta	
2010 2	20f	Vinter i Sälsriset p å 60-talet	Nall Birger		-
2008 1	26f	Stadgar f Nås Absolutisters idrottsförening, red			-
2008 1	10	Billackering på 1940-talet	Rälg Paar		-
1994 1	10	Expedition Rå runt	Ove Matsson		-
1996 1	8	Vandringsleden fr Järnakhösen till Säfsen 1995, Anna o Paar			-
1996 1	14f	Om gårdfarihandlare, affärer, skomakare, Gummas Ingmar			-
1996 1	16	ur Nåsposten 1916	red	annonssida Nåsposten 1916	
1996 2	1	Matssons affär 1915	red	Matssons affär 1915	
1996 2	21	Virans kiosk	LJ	Virans kiosk	
1996 2	14	Kladdbekymmer	Gästgivar Erik		-
1997 2	12	Julskyltning i Nås på 1950-talet	Margit Israels		-
1998 1	6	bild		Nås konsums styrelse 1950-talet	
1999 2	1	Fyra slaktare	-	Blomberg, Jakobsson, Tysk Erik, Kurt H,	
1999 2	13	Invigningen av Nynäs 1965	red	Invigningen av Nynäs 1965	
1999 2	21	Om julskyltning 40-talet	Sjö Anna		-
2000 2	4	Antiquitter affär i Skansbacken	Grund Bengt		-
2000 2	14	Att jobba i affär på 1940-talet	Gummas Ingmar		-
2000 2	22	Mina år som butiksbiträde hosTysk Ernst, Täpp Aina			-
2001 1	17	Butiksnedläggning Konsum Heden 30 juni 1965 red		nedl av Konsum Heden 1965	
2001 2	7	Lyckholmsboa	Gästgivar Erik		-
2002 1	21	Fört. över vägfarande handelsmän till Nårsen, Ing-Britt Bergsten			-
2002 2	9	..vägfarande handelsmän i Nårsen..forts, Ing Britt Bergsten			-
2005 2	22	Hur jag minns Nås ... (ca 1945)	N-E Jöns		-
2006 2	15	Konsum Lindesnäs	anonym		-
2011 2	21	Bensinstationer i Nås, Nynäs, Shell, Caltex, red		3 bilder	
2011 2	4	Mitt gamla Nås, som jag minns et	Rosmari Boman		-
2012 2	12	Virans kiosk	red	Virans kiosk	
2012 2	14	Dalamagasinet Lindgården	red	Dalamagasinet Lindgården	
2012 2	5	Livsmedelhandelns historia i Skansbacken under 1900-talet, I	Larsson		-
2013 1	9	Nickusboa - Nås äldsta handelsbod	Dåpp Inger	Nickusb 1919, två interiörbilder	
2013 2	14f	Tänk så mycket service det fanns i Nås för 70 år sen, Karl-Erik Eriksson		kartor	
2014 1	17	Affärer och serviceinrättningar i Nås 40-50-talet, Lennart Blixt		tabell	
2004 2	17f	Nu bara i minnet, men då fanns..	Lennart Grönbergs		-
2013 1	11f	Kolt - ett praktiskt barnplagg	Margareta Jonth	bar i kolt, hilka	
1997 1		bild		synmaskinskurs i Ordenshuset	
1998 1	21	Från kolare till bagare	Sjö Erik	från bageriet	
2001 2	6	Fröken Lindmans fotoateljé	John Liljegren	John Liljegren	
2003 2	7	Sjö Anna om ...byskomakare	Sjö Anna	Täppjons Lasse skomakare	
2003 2	16	bild		Helasses Olaf vid sin smedja bö 1900	
2008 2	13	Från ax till limpa bagarstugan v prästg.	N-E Jöns	bagarstugan o bak	
2009 2	4 5	Linframställning från frö till linnetyg	N-E Jöns		-
2011 2	10	Pärtspänning m Doppens pärtmaskin	red	pärtspänten o spänntarna i arbete	
2013 1	10	Krokmaskor och kedjegång	Anna -Britta Karlsson	tväändsstickade vantar	
2013 2	8	Oroar	Dåpp Inger	Räv Edla och Tilda Källén	
2001 1	16	bild		linberedning, karnevalståg 1940-talet	
2010 2	3	Tvättshistoria	Sjö Anna		-
2001 1	8	Protokoll Hembföreningen bildas 1948, red			-
2014 1	5	Det hände sig när Västerdalälven fortfarande var full av kräftor,	Per Erik Jonth		-
2005 1	7 8	Hjärpholm i mitt hjärta-	Kerstin Snöborgs	Gästgivar Marianne, Kerstin Snöborgs	
2011 1	9	Sirapstragedi	Sjö Anna		-
2000 1	8	bild		mattvätt Nåsen 1955	
2004 1	1	bild		landsvägsloppning 25 km	
1995 1	2	bild	1953 arrangerades DM i	ångpannan till Hedens säg c 1917	
1996 2	3	Något om sägen o kvarnen i Utanhed	Hed Gunnar	Kanalen o smedjan i Utanhed	
1996 2	17	Skafffabriken i Lindesnäs	Gästgivar Erik		-
1999 1	22f	Om sågar, kvarnar, stampar, dammar	Åke Näsander		-
2000 2	15	Nås läskedrycksfabrik	Ann-Gret Borggren		-
2001 1	12	Tjärfabriken i Heden	Esbjörns rune	tjärfabriken i Heden	
2001 1	18f	Täpp Pers verkstad	Lennart Blixt		-
2002 1	18	Rävgård i Haga	Ann Britt Juhlin	räv	
2004 1	21	bild		Stabbläggare Hedens säd	
2005 1	3	Om timmer och vedleveranser till bruken..., Gösta Hellstrand			-
2005 2	1	bild		Tångnings kolarkoja vid Lasbörn	
2006 1	10f	bild		Lissjanis Nils, cementfabriken	
2007 1	2	Pålsuppfödning i Nås på 30- 50talet	red		-
2009 1	1	Tobaksfabriken i Nås	Bojans arkiv	Tobaksfabriken m trädgård	
2009 1	3f	Nås tobaksfabriks aktiebolag	Erik Wallander	bron m fabriken, tobaksburkar	
2009 2	24	Utanheds kvarn	red	Interiörer re kvarnkammaren, Josefs Lars,	
2010 2	17	Kort om hur myrmalm framställdes	Rälg Paar		-
2012 1	18	bild	red	reklambroschyr f byggnadssnickring	
2012 1	13	bild-		Glads koja, Simas Erkes flyg-farkost	
1999 2	7f	Tobakssvindlaren	Johan Liljegren		-
2013 1	3f	Minnen från Ingmarsspelen 1959 -berättade av Rune Lindström	Joe Lind	ill. ur handskriften	
2014 1	9	Minnen från I-spelen: Joe Lind	Joe Lind	ill. ur handskriften	
1999 2	19	Skördetid 1999	Margit Israels		-
2000 1	14	Slätter på Åskbackarna	Dåpp Lars	karta	
2000 1	16	bild	Ulf Nårsjo	potatisupptagning	
2001 1	10	bild		snesar i Nederborg 1941	

2005 1	24	bild	-	en slätterdag senare delen av 1800-talet
2005 2	24	bild	-	G Erik demonstrerar länsmän
1998 1	24	bild	-	slätterdag hos Tysk Anna c 1927
2001 1	17	bild	-	Arbetslaget vid Klacken 1933
2004 2	11	Funderingar på trösktaktik	Bons Birger	Bons Birger på självbindaren m trespann
2009 2	18	öl eller mjölk i fortsättningen?	Nej o Pej	-
2011 1	1	bild	-	äkrar m snesar i bakgr kyrkan
2011 2	12	Vintern 1925-1926	Sjö Lars	-
2013 2	1	bild	-	Höstslakt på Storstensbacken 40-talet
2013 2	21	Ångens dag på Lisskvarngården	Dåpp Inger / Bengt Ehnst	Hässning
2004 1	14	Sista mjölkorna på Snöån 1966	Bojan Larsson	sista mjölkorna i Snöån 1966
2011 2	5	Måtsheor	red	torvströlada på Måtsheor
2000 1	12f	Dosor o stavar	Åke Näsander	kalenderdosor, primstav
2010 2	24	Kallberget --1938	Matspers Erik	-
1997 1	5	MC klubben Nu -Jäsiken bildas 1997	-	-
2005 2	7	Nås schackklubb 1957	Åke Näsander	Lars Tapp
1997 1	19	Sommaren 1930	Gästgivar Erik	-
2000 1		Kolning...1942	Carl Bergsten	-
2002 2	21	När järnvägen kom till Nås	John Liljegren	-
2003 2	10	En lång skidtur 1910	Lisa Lissjanis	skidåkande barn 1918?
2004 2	1	Nåskarlar som rallare ca 1905	-	Nåskarlar som rallare ca 1905
2004 2	6	Banvakter och sträckvakter	Nils Erik	Banvakter raster 1936
2004 2	7	bild	-	Järnvägsinvigningen i Nås station 1907
1998 1	8	bild	-	Gamla orsalbron byggd 1843
1998 1	9f	Om vägbygget Lindesnäs -Sågen del 2	Axel Berglund	O Wester
1999 2	21	bild	-	krossen vid Trasubäcken 1932
1998 2	16	Första busslinjen Nås- Ludvika	Anna-Britta Karlsson	Håbergs Erik med buss
1994 2	2	Flottbron och finansiering av dess efterföljare	-	-flottbron, översvämningen 1916
1994 2	1	Nås älvbro	-	Nås älvbro
1996 2	11	Norsbrona	Gästgivar Erik	-
1996 2	7	Rallariv	Gästgivar Erik	rallare
1997 1	20	Asfaltering av Storbygatan sl 1930-t	Gästgivar Erik	-
1997 2	11	Vintrar längesen	Gästgivar Erik	häst m vintervedlass
1997 2	9	Om vägbygget Lindesnäs -Sågen del 1	Axel Berglund	-
1998 1	17	Finn Tilda	Gummas Ingmar	-
1998 2	3	Järnvägsbygget 1906	Mora tidning	järnvägsbron 1906
1998 2	5	Vägförbättringar runt 1865	Gästgivar Erik	tre cyklister Forsberg, Flodin
2000 2	24	bild	-	bilrock vid kyrkan 1948
2001 2	10	bild	Täppjons Anders med ett	lass buntad vass till kreatursfoder bö 1940t,
2001 2	13	bild	-	två broar i Nås
2001 2	16	Hed Gunnar om brobygge v Marsjön	1950-t	-
2002 1	7	En uppskattad bilskjuts	Gästgivar Erik	-
2004 1	15	bild	-	Gästgivargården i Borgtappan 1906 teckning
2005 1	23	Om flottbron i Nås	red	-
2005 2	5	Finntildaresan	red	-
2005 2	3 4	Finnmarksvägen Nås-Laxtjärn 100 år	A Berglunds bok	-
2006 2	18	Ett 50-t minne: När bilen inte var så vardaglig som	-	Målar Åke Målar Åke o 1955års Cheva
2006 2	3	Pellas Elov om snöplogning	Rålg Paär	-
2012 2	1	bild	-	Gästgivargården Kallins
2012 1	23	bild	red	Arb på banvalln v Knottersta myran v Snöån
1994 2	3	Järnvägsbron och gångkort	Gästgivar Erik	-
1999 2	21	bild	-	vägbygget Nås-Järna 1932 västra sidan
2010 2	6	Mobilisering av hästar, 1932	Sjö Anna	-
1996 2	18 f	Inkallelsen 1939	Gästgivar Erik	-
1997 2	18	Om arbetsplikt i skogen 1942-43	Hilding Eriksson	-
1997 2	13	Minnen från beredskapen 1940	Gästgivar Erik	tre bilder vinter
1997 2	15	Sjö-Nils minns krigsåren	Sjö Nils	4 bilder Finland
1998 1	3	Nåskullor som luftblåsor	Sjö Anna	Luftbevakare Heden
1998 1	11	Beredskapsminnen juni 1940 forts	Gästgivar Erik	bilder
1998 2	17	Ungdomsberedskapens rikstävling 1944, Mattjils Birger i Vbro	-	-
1998 2	6f	Dåpp Lars berättar beredskapsminnen	Dåpp Lars	flera beredskapsbilder
1999 1	3f	Dåpp Lars berättar minnen från beredskapsåren 2, Dåpp Lars	-	lera bilder på Lars
2000 2	19	På luftbevakning och fiske i Orsala	Mattjils Birger i Vbro	bild luftbevakare
2001 2	12	Ett kristidsminne	Sjö Anna	-
2001 2	14	En hemlig gäst 1918	John Liljegren	-
2006 2	19	Minnen före och efter kriget	Torsten Eirydh	Junker 87 har landat
2007 2	18f	Prins C hälsade på mig på sjukhuset	Gunnar Wallin	-
2002 1	24	bild	-	kungabesök Gustav VIs besök
2010 1	4f	Kvarnar	Åke Näsander	karta
2004 2	24	bild	Kyrkogatan	Kyrkogatan 1925-30
2007 2	23	Kyrkstigsvandring	-	kyrkstigsvandrare 2007
2008 1	25	Vandringsleder i Nås	Olle Berg	vandringsl
2008 1	24	Angående kyrkstigar	Åke Näsander	-
2009 1	21f	Minnen kring en gammal kyrkväg till Nås Finnmark, Axel Karlsson	-	Sigfridstorp
2001 1	25	Äventyr med Nås manskör o hembygdskör, Per Erik Jonth	-	-
1999 1	17	bild	-	Ungdomslogen 1946
2003 1	11	Invigning IOGTs ordenshus 1917	John Liljegren	-

2003 2	1	Logen Brödralags skidåkare 1944		Logen Brödralags skidåkare 1944
2009 2	6	Nås-Oslo tor Ungdomslogen 776	Bo Rålg	bilder på deltagarna
2006 1	22	En sommar på 60-talet	Nall Birger	-
2007 2	6	Snälla hästar på Sjögåln	Sjö Anna	-
2007 2	7 8	Historien från Sjögården Tyna	Sjö Anna	-
2007 2	17	Sjögåln	Sjö Anna	-
2006 2	21	Återblickar på litet osannolika med sanna natur, Lago		-
2000 2	12	Tuberkulosens härjningar på 1940-talet, Rune Hansson		-
2007 2	2	Apotekaren som forskade fram 900 sjukdomsnamn, Sten Lagerkranz		-
2001 2	1	Bror Andersson lämnar mjölk v Mejeriet i Vansbro, red		Bror Andersson lämnar mjölk v Mejeriet i Vansbro
2013 1	1	bild		midsommarlovade båtar på älven
1994 1	12	Brev fr Jon Larsson Skants 1804	Jon Larsson Skants	-
2001 2	4	bild	-	Kungl Dalregementets 300årsminne
2008 2	21	Borgbyarnas rote 1794 män	Nils Erik	-
1996 2	22	bild		Nås missionsf 20-talet
2002 2	15	bild	Nåsspelmännen till Västerfärnebo juli 2001	-
2008 2	8	bild	Sjö Anna	DalakaPELL spelar upp till gammaldans i P!1966
2004 2	10	Per Gustaf Florell-en fiolspelman	Arne Sundquist	Per Gustaf Florell
2004 2	13f	Per Gustaf Florell- en framstående fiolspelman, Åke Näsander		-
1996 2	6	G Erik om Byxtorget o Lindholms café, Gästgivar Erik		-
2006 2	22	En hermelin upplevelse	Lago	-
2002 1	15	Naturens reningsverk-om källtorskar o annat, Gästgivar Erik		-
1994 2	7	Ur Nils Kjellströms resebeskrivning 1753		red
1995 1	3	Ur Craelius fr 1837	Craelius	-
1995 2	10	bilder	Elfsborg, gästgivargården.	Lindesnås sommarhem
1995 2	8f	Div dalaesenärer om Nås	red	-
2000 1	3	Nåsherden 1938 Helmgård, Vågdistr, Nykterh n.		Mora tidning
2002 1	15	Flygtur över Nås o Dala Järna	Kim Aronsson	-
2003 1	14f	Ur Dagbok över fotvandringen i Dalarna... 1884, E Th Klingberg		-
2004 1	13	Nås i början av 1900-talet	Anna Liljegren	-
2011 1	3f	Nås sockens allmänna beskaftenhet	ur Arosenius	-
2010 2	14f	Sökande efter kyrka ell kapell i Heden, Rålg Päär		bilder från grävningarna
1996 2	10	Min ungdoms Nås	Gummas Ingmar	-
1994 1	20	Ur sockenstämmoprotokoll 1811	Åke Näsander	-
1994 2	4 5	Ur Inrikes tidningar 1764	red	-
2011 2	27	Nåsdräktens utveckling under 1900-talet, Inger Larsson		bilder
2013 2	13	Sensationellt fynd vid utställningen Manlig fåfånga och kvinnlig fågring, Däpp Inger, bilder		-
2003 1	5	bild	Bror Bodin	Lindgrens café
1997 1	6	Dansbanan på Järknippan	Studiec SKF	Nås privata musikkår
1999 2	20	Komidsommarsfest i slutet på 1930-talet, Mättjills Birger i Vbro		-
2000 1	1	bild		Storången 1950-talet
2002 2	8	...från ett av de första karnevalstågen i Nås, Sjö Anna		bilder på "båten Albertina"
2002 2	11	Från ett karnevalståg på 1950-talet	Sjö Anna	Från ett karnevalståg på 1950-talet
2003 1	24	bild		Nås IF:s festplats på Orrbacken 1944
2003 2	13	Ett bortglömt sommarnöje	Sjö Anna	kortspelade pojkar på älvkanten
2003 2	15	bild		Luciafest på Hedens snickeri 1950-talet, 2 bilder
2005 1	13f	Minnen från Storången festplats	Christina o Helena	2 bilder
2006 1	11	Logdans i Näs	Ragnhild Bergman	Blinken
2012 2	25	Dansbanan på Järknippan	Skans Vicky	Dansbanan Järknippan
1999 1	13	Nöjesliv och kultur i Nås under min tid, Gästgivar Erik		revybild mitten 30-talet
2000 1	15	Kornknarren	Gästgivar Erik	-
2013 1	7	Ribackor, Skansgatto etc	Däpp Inger	Ribackor, Skansgatto
1994 1	4	Namnregister Nås fr Lantmäteristyrelsen, Åke Näsander		-
1996 2	4	Post-Karin berättar del 1	Karin Wikström	-
1997 1	9	Post-Karin berättar del 2	Karin Wikström	-
2004 1	15	Postkontor i Västerdalarna		-
2005 2	23	Lokaltidningar i Nås	red	Tidningsurklipp Mora tidning 23.2.53
2000 2	20	Ett dop vid Djupsänd på 1930-talet	Gummas Ingmar	hist religion
2003 1	10	bild		Konfirmation 1937
1996 2	23	Stenar kan berätta	Åke Näsander	-
2004 1	17	Rödakors historia i Nås 1942	Ann Gret Lindgren	-
2004 1	17	Träffpunkt arkivtrappen		Träffpunkt arkivtrappen 1930, 30, 40-talen
2001 1	23	Minnen från Nås sjukstuga 1947-1952	Margit Gårds	dr Silversvärds 50-årsdag + ytterl en bild
1997 1	11	bild		doktorsskjuts med häst 1920-30
2004 1	21	Sensationell operation på sjukstugan i Nås, Johan Liljegren		-
2006 2	20	bild		Från Apoteket i Nås 2 bilder
2007 2	1	Vinterbild apoteksinfarten i Nås 1948		Vinterbild apoteksinfarten i Nås 1948
1997 1	8	Skogsstrejken vintern 1936	Gästgivar Erik	-
1997 1	22f	Historia kring ett gammalt foto	Anna-Britta Karlsson	kolning 1918-1920
1997 2	1	Paus i skogsarbete vid Igeltjärn 1953		Paus i skogsarbete vid Igeltjärn 1953
1998 2	15	En liten såghistoria	Gästgivar Erik	skogsarbete
1998 2	19	Minne från kolarskogen	Birger Karlsson	-
1999 2	21	Lite om tjärstubar o norrmän	Gästgivar Erik	-
2000 1	21	Sommaren och hösten 1930	Gästgivar Erik	-
2001 1	16	Ngra minnen från den sista kolköningen m häst 1950, Hed Gunnar		-
2002 2	1	bild		Valfrid Olsson m massavedslass 1940-talet
2005 2	10f	Skogsarbete före motorsågen	red	Erik Örn, Huggare Borgbua 30-talet

2006 1	23	Kortspel om ved o vattenhämtning	red	Skogsarbete i Gräsberget 1933
2006 2	4 5	Skogens svarta guld --kol o kolning	Nils Erik	ur Handbok för kolning
2008 2	23	Jul vid kolmilan Signe Hübbert föltivar,	Laila Spohn	kolmila
2011 2	22	Kolmilornas tid är förbi,,	red	Valfrid o familj
2012 1	25	bild	red	Jons Erik o Lars Berg torrfuru på Näskilen
2005 1	8	bild		virkesupplag Strandån
2013 2	3	Pinglor och skällor	Inga Britta o Åke Johansson	pingla o skälla
2014 1	17	Yxor utr bouppsteckning		
2013 2	18	En kväll vid milan i Gräsberget	Per Erik Jonth	Nils Erik Jons tänder milan
2004 1	12	Ur Dalpilen om drivning i Stranån	-	
1994 1	18 f	Ur skolrådsprotokoll 1885 --	Åke Näsander	-
1996 1	17	bild		Hedens småskola 1905-06
1996 1	19f	Skolminnen från Håvberget	Mildred Svensson	-
1996 2	22	bild		skolkort -skola i Ordenshuset alla identifierade
1996 2	2	bild		Skolan i Lindesnäs
1998 1	5	bild		Ester Wallin med klass 5 1946
1998 1	7	Min skola i Närsjö på 1930-talet	Gummas Ingmar	ritningar
1998 2	9	bild		E och O Wallin G Linghard E Olsson
1998 2	10	bild		Skansbackens skola 1943
1998 2	20	Min skola i Närsjö på 1930-talet forts	Gummas Ingmar	-
1998 2	23	Närsjö skola	red	Närsjö skola
1999 1	18 f	Minnen från Hjulbäcks småskola 1950-52,	Helena Norin	klassrumsbild 1952
1999 2	9	Sista skoldagen på Hedens skola 1957	Börje Hemming	bild
2000 2	13	bild		klass 3 Nederborgs skola 1944
2001 1	26	Skolan Närsjö	red	Skolkort Närsjö
2002 1	6	bild		skolkök 1935
2003 1	5	Elin Eriksson lärarinna i Hjulback	red	Elin Eriksson
2006 1	4	bild		skolköket i Nederborg 20-talet
2007 1	6	bild		klass 1o2 Mellanborgs skola 1949
2007 2	15	bild		O Wallin med klass 5 1948
2008 1	1	Barnen vid Storfallets skola på Finnmarken 1904		Barnen vid Storfallets skola på Finnmarken 1904
2008 2	9	bild		Nederborgs folkskola klass 4 1956
2008 2	5	Nederborgs folkskola ca 1920	red	Skolkort Nederborg ca 1920
2008 2	4	bild		Mellanborgs skola 1902-03
2009 1	22	bild		Nederborgs folkskola klass 4 1943
2009 2	21	bild		Nederborgs folksk klass 3 1949
2011 2	25	Ett tidigt 50-talsminne fr Nederborgs skola, Lennart Blixt		
2011 2	23	Elever i engelska i Näs	Helena Nilsson/Norin	Elever i engelska i Näs ca 1960
2012 1	20	Minnen från skoltiden	Sjö Anna	-
2012 1	20	Min fars skolminne	?	Skolbild
2014 1	1	bild		Skolkökelever 1945
2001 2	15	Sjö Anna om skolkök	Sjö Anna	
2003 1	18f	Minnen från Nederborgs folkskola 1952-56, Helena o Christina		klass 3 ht 1952, Bromma klassbesök 1956
1995 1	9	Stånjils-Nils --en skräna	Åke Näsander	-
1996 1	11	Ur Näsvargen 1967 --slakt	red	-
2011 1	13	Inventerade smedjor i Näs	Ingemar Näsell	2 smeder v Lindesnäs bruk
2013 2	12	bild		skidttävling på Finnön
2013 2	12	bild		Näs fotbollslag 30-talet
2007 1	20f	Nåsmålsgruppen --tygframställning i kläder, Anna Britta Karlsson		-
2011 2	24	Tröskvandring	Målar Åke	Modell av tröskvandring
2000 1	9	Ngt om Westerdalarnas telefonaktiebolag, Näs hembf, Pärn		personal 1907
2000 1	10	Att arbeta på telefonstation på 40-talet, Alice Carlsta		-
2001 1	5	Westerdalarnas telefonaktiebolag	red	-
2007 1	24	bild		Tingshusingången dagen e brande 1979
2012 2	26	Ungdoms och hembygdsmötet i Näs 1908, Skans Vicky		Dalarnas ungdoms o hembygdsmöte 1908
2012 2	27	Ungdoms och hembygdsmötet i Näs 1908, Ur Dalpilen, Dalarnas		ungdoms o hembygdsmöte 1908 Asphagen
1994 2	18f	I släktingars spår till Jerusalem 1989, Rune Hedemo		bilder fr Jerusalem
1995 1	4 5	Reseminnen	Möckelind Erik Larsson	-
1995 2	17	Reseminnen	Möckelind Erik Larsson	-
2002 1	8	Hemma från valfarten / Jerusalem 1926, Mora tidning		-
2002 2	5	Elof Linds hemkomst fr Jerusalem. Forts., Mora tidning		-
2003 1	6 7	Olof Linds hemkomst från Jerusalem 3, Mora tidning		-
2004 1	2 3	Långt mellan Näs o Jerusalem-Tiperfl, Dagbok, Rune Hedemo		-
2004 1	19	forts Jerusalemstarare	Rune Hedemo	-
2006 1	13f	110 år sedan utvandringen	Skans Vicky	5 bilder
2008 1	11f	Ett besök hos G Eric Matson i Kalifornien, Ingemar Näsell		Cecily Hillsman o Margaret Matson 2008
2010 1	17	Ett besök p American Colony Hotel i Jerusalem, Ingemar Näsell,		bild rosengångsväv fr Näs i Jerusalem
2010 1	19f	Intryck från Jerusalem 2009	Skans Vicky	-
2012 1	5f	Emigranter fr 1896 på återbesök 1967 red		bild fr 1948, 1958, 1967
2006 1	18	Nåslararen från Jerusalem/Erik Dinsmore-Matsson, Gunnar Wallin		-
2002 1	9	Våra första gäster 1918	John Liljegren	-
2003 2	17	Då Helgum predikade i Näs o Mora	Rune Hedemo	-
2004 1	20	Idrottsleg, Lassar Stig på besök hos nåsutv, i Jerusalem, Margaretha Hedblom		-
1999 2	5	Något om att köra timmerbil förr och nu, Hed Gunnar		-
2004 2	24	Oversvämningen 1916	red	översvämningen 1916
1995 2	6	Jont Halvars brev till dottern 1916	Jont Halvar	översvämning 1916
2004 2	24	bild		översvämning 1916
2012 1	19	Vårfloden 1966	red	vårfloden 1966, 3 bilder

Västerdalsmusiken och Tobaksspinnarstämman

I Österdalarna har man framgångsrikt odlat de olika socknarnas musikaliska traditioner. Bynarna som Orsa, Boda och Bingsjö är kända över hela Sverige. Under vintern övar stora livskraftiga spelmannslag och regelbundna danskvällar ordms. Under sommarn blommar allt ut i mängder av kurser, danskvällar och spelmannsstämmor. Det är en kultur som skapar särart åt de olika socknarna, men fungerar också sammanhållande – ungefär som dialekter och ishockeylag. Att turistnäringen sett dessa kvaliteter behöver inte nämnas.

I Västerdalarna ser det annorlunda ut. I Floda och Malung finns visserligen obrutna band bakåt i tiden vad gäller traditionsspelet. Men det har varit svårt att få till återkommande evenemang som lockar både lokal och tillrest publik. På 1970-talet var Lindesnässtämman stor och försöken att återuppvicka den har inte varit resultatlösa. Även under Lejsme Per-kvällarna vid Riikimäki, Vanastämman och "Flövicka" lyfts den lokala kulturen fram. Samtidigt skulle vi kunna göra mycket mer. Varje socken längs Västerdalälven har ju sina egna danser, sin egen visskatt och fantastiska repertoar av särpräglad äldre dansmusik.

Föreningen Tobaksspinnarstämman bildades för att vi ville vara med om att synliggöra detta kulturarv. Från början ägnade vi oss uteslutande åt Nästraditioner, men snart bjöd vi in spelmän, dansare och sångare från hela Västerdalarna. Vi ville sätta Näs på kartan och försöka fånga upp en rännil av den folkmusikturism som varje år söker sig till Dalarna.

Vi har arbetat med detta i mer än tio år nu. I somras erbjöd vi tolv kurser i spel, dans och sång – två av dem på Finnmarken. Vi bjöd in till logdans på Heden, danskvällar på Ordenshuset och Stämman på Storånget. Vi ordnade tre konserter och samarbetade på olika sätt med Näs församling, hemslöjdsförening, missionsförsamling, IOGT-förening och Närssjöns utvecklingsförening.

Med glädje ser vi att arbetet ger resultat. Varje år kommer förväntansfulla kursdeltagare, inte bara från våra nordiska grannländer, utan också från Tyskland, Frankrike och England. För något år sedan kom i o m Seattle lilla spelmannslag på besök och höjd svängig svensk dansmusik på Storånget.

Föreningen Tobaksspinnarstämman är en ideell förening. Vår verksamhet står och faller med alla som hjälper till: Någon lånar ut rum till kurser och konserter. Någon lövar sitt loge. Någon gräddar kullbullar, fixar med enbärdricka och rårörda lingon. Någon kokar soppa och bakar bröd till kursdeltagarna. Någon fixar med ljudanläggningen och kör bord och stolar. Någon... Ja, alla hjälps åt och möjliggör så framväxten av en kvalitetsstämma, i vår by, med inriktning mot det västerdalska kulturarvet. I folkmusiksvrige finns nu Näs på kartan som en plats dit vårt lunds skickligaste lärare varje år kommer med sina elever. Stort på jorden? Kanske inte. Men ändå stort nog för oss som brinner för det här och för de spelmän som lämnat efter sig ett arv till oss att förvalta. Vill du vara med? Hör av dig!

Niklas Näsander

Rosor, ränder och rosengång – utställning sommaren 2014

Temat för den gångna sommarens utställning med anknytning till nåsdräkten var *rosor, ränder och rosengång*. Rosorna hämtades från nåsdräktens förkläden och schalar, ränderna från kjolar, livstyecken och västar och rosengång, d v s vävnader som vävts i den teknik som kallas rosengång och som var mycket uppskattad i Näs, var en spinoff av det övriga. Vad nytt framkom då? Mest oemärkningsvärt var nog ett snörliv av *kalmink* som vi tidigare bara list om i skriftliga källor. *Kalmink* kallades ett tyg som vävdes främst i Norwich, England under 1700-talet och kom till Norden under senare delen av seklet då det blev modernt i det folkliga dräktskicket. Det var *dyra* köptyger som användes framför allt till bröllopsplagg, som livstyecken och västar. Kalminken

skattas högt i bouppteckningar och nämns för första gången i en bouppteckning från Näs år 1790. Det finns inte många kvar av dessa livstyecken i Näs. Anna-Karin Jobs som invigde utställningen kunde berätta att när de gick ur modet i Näs så köptes de upp av kvinnorna i Floda och försvann därmed från Näs. Det visade sig också finnas ett stort antal småblommiga bomullsförkläden med vit botten från 1800-talet – något som inte kommit fram tidigare.

Vi hade också förmånen att få visa en alldeles nyvävd 5m lång ullgarnsmatta i rosengång på mella blå botten som vävts av Inger Lundqvist i Leksand. Förlagan till hennes matta fanns hos Christina Hallenberg som berättar:

"Den här mattan vävdes år 1916 som bröllopsgåva till mina föräldrar, Karin f. Jonsson och Ernst Hallenberg. Mattan är fem meter lång och det vävdes ytterligare fyra mattor. Den vävdes av min mormor, Selma Jonsson, och hennes dotter Olivia i Näs. Mormor var änka efter folkskolläraren och kantorn Jonas Jonsson. Som änka bodde mormor i lärarbostaden i Skansbackens småskola. Min mor talade ofta om Västerdalälven, hur den skiftade utseende från det mörkaste mörka till sommarens ljusa skiftning. Kanske var det just detta som mormor och mester ville berätta när de skapade denna så vackra matta. Det är med glädje jag lånar ut mattan till utställningen i Näs varifrån den kom för nära 100 år sedan. Stor är också glädjen att få ha den i min ägo."

Inger Lundqvist visar förlagan till vänster och den nyvävda mattan till höger. (Foto: Däpp Inger)

Till Jont Erik på 70-årsdagen av sonen Erik

Ä va dans på en loga
var il va vant sö noga
män på höll hördes musitjen ö sängän
ö fastnt je va bjuda skinn je på gånjån
ö då je kam fram feck je si Holpers Erik ö mängü flere
ö far mä pipa ö malmingsklaverä

Dansn han geck sö damm ö flisör rök
ö käringar trättit på gubbar, hön e hün för spök
men för spälmmännar va ä inga rast ö inga ro
ö hñ geck bra, för döm feck filublanda kask ska i tro
Holpers Erik han sjöng, språkü ö exerä
ö far han spältä på malmingsklaveri

Ö jämt vart hä sent innu spälmmännar feck sluta
ö nog e il döm söm sagt, ä ska vär slut på hñn kuta
men rätt söm ä e ska nön tä ö gift sü
då a ordra gätt ö gubbar a sagt jo: ent hä lik sä
ö je unnä öm ä int va nö söm fallerä
öm int Holpers Erik ö far va mä, mä malmingsklaverä

Ä a vir mängä rolenä danser
ö ä a spälts mängü gammuklagsvalser
ö öm intä ä a gjort sö myttje tñ
sö e je ändå tacksam, för att je fått vir mä

Kalle Julabo, Jont Erik, Olov Tillman

ö fast vi a vir mängä söm på fiolar kvartilera
sö a fur jämt överröst öss på malmingsklaverä

Nu a får fylt sjutti år
ö a fur fått litä gråit hår
men en kan knappast tro ä
då en si an på traktorn ö hör hur an proffä
ö ä dröj nog länje ina an schansere
sö int an kan spälö på malmingsklaveri

**DUU JAC VET
VI RINGER HEMMINGSÅKERI!!!**

Hemmings Åkeri AB
PER & BÖRJE

Spöddölet
Slags- & Hustransporter

Skerbyn 12
780 53 Nås

Tel + fax: 0281-300 90
Per mobil: 070-213 63 99
Börje mobil: 070-263 33 54
Mail: hemming.ab@xpress.se

...potatisen med arbor...

...och ögon för kvalité...

Bröderna Olérs AB.

Nederborg Nås.

Telefon 0281 - 30 261

...ÄVEN OM
SNÖN LIGGER
DJUP..

... HITTAR VI DET DU
SÖKER...!!

Vi arbetar med GPS-inmätning
och dokumentation ledningsnät

Hagström

Närsjövägen 2, 780 53 Nås

Tel. 070-3059750

Vintervägar och skogsarbete i Näs under 1900-talets första hälft

I dag korsas våra skogar av ett myller av skogsbilvägar. Nästan var än man befinner sig i skogen är man sällan längre bort från en bilväg än ett par trehundra meter. Så har det inte alltid varit. Fram till mitten av 1900-talet fanns det i Näs bara enstaka skogsbilvägar till exempel: söder om Bysjön från Lindesnäs vägen till Sjöhlängnan, Lingsjövägen från Sägenvägen längs med Långsjön till Årbybäcken och Håstbergsvägen från Lövsjövägen till Håstbergets fibodar (sl. av 40-talet). De var byggda av Stora Kopparbergs bergslags AB (i dag Stora Enso/Bergvik), allmänt kallat "Bärsloge" som ägde – och öger mer än hälften av all skogsmark i Näs. (Här kommer inte att talas om allmänna vägar, landsvägar).

Strax före och i samband med omarronderingen av skogsmarken i Näs på 1960-talet byggdes ett mycket stort antal skogsbilvägar som gjorde det möjligt att avverka och frakta ut virke ur skogen året om. Tidigare var virkestransporter av nödvändiga förlagda till vintertid. Sommarvägarna som genomkorsade skogsområdena var inte farbara med häst och vagn. De var gångstiga och någon gång ridvägar och hade så varit sedan urminnes tid. Till några av fibodarna hade Bärsloge tillsammans med de privata skogsägarna byggt cykelvägar på 1930- 40-talen, t ex Håsta, Grånsberget, Nybua och Sälriset. För att skogsarbetarna lättare skulle ta sig till arbetsplatserna. Åke berättade att det sas att en av skogvaktarna byggde så smala cykelvägar att "bågsågen tog i", medan annan gjorde så breda att de kunde åka bil.

Traga (traga) av trä, en äldre modell. Hästskorna visar ungefär hur hästens fot var placerad. Traga av järn, nyare modell. (Foto: Däpp Inger)

På vintern däremot, när myrar och vattendrag hade frusit till, var det möjligt att färdas med häst och släde och frakta virke ur skogen till flottlederna. Hästen var det enda möjliga transportmedlet och skulle så förbli tills den började ersättas av traktorer i skogen i början av 1950-talet i Näs. Man räknade med endagsvändor och tvådagsvändor. Sträckan Heden (älven) – Knösen var en endagsvända, dvs man körde ca 14-16 km på en dag och kunde då övernatta hemma. Ett exempel på en tvådagsvända var när man låg i Strandån och körde mellan Strandån (flottled) och Sigfridstorp. Avståndet är ca 3-4 km enkel väg, och då hann man med två vändor på samma dag.

Vintervägarna drogs längs myrar och vattendrag. Virket skulle transporteras från avverkningsplatserna till flottled c ideulet var om vägen kunde dras så att den lutade svagt nedåt mot virkesupplaget. För att bli hållbarare kunde vägen trampas körarna och huggarna, i synnerhet över myrar som kanske inte var helt frusna i början av vintern. Man skulle trampa tills vatt kom upp så att det sen kunde frysa över natten. Även hästarna kunde användas för att trampa ny väg. De kunde då vara förses med trugor (se bilder).

För att källarna skulle glida lättare och man kunde lasta tyngre lass kunde vägarna isas. Var virket sommarhogget och bar så kunde man lasta jättelass på en isad väg. Man fyllde en stor lär lastad på en kälke med vatten som sedan fick rinna i

medspåren medan den drogs framåt hästen. Det fick försäus inte komma var där hästen skulle gå för då blev det i. Det fanns också isade avlägg, till exen på Bysjön.

Det kunde också vara nödvändig plöja vintervägarna om det hade kom mycket snö. Hållbarheten på isarna ke kollas genom att man slog tre gånger isen med yxhammaren. Om den inte igenom då ansågs isen vara nog tj Kärrisen skulle vara minst 1 dm tjock att vara "körstark".

Bild ut Olaus Magnus Historia om de nor folken. Mitten av 1500-talet

I branta nedförsbackar kunde den lastade kälken bromsas med jord och myrstack. "Det luktade kåda när lasset gled över myrstack" berättar Åke. Var det riktigt tvärt kunde man linda kätting runt medarna på kälken för att bromsa och ibland tvingades man göra serpentinvägar. Ett sådant ställe var Klacken. Om hästen sket i vintervägen måste dyngan skottas bort för att inte hindra dem som kom efter. Där en häst skitit så skiter alla, och dessutom så förar det fortare på våren där det finns hästskit (eller vad som helst mörkt som ligger på vägen).

Vinterskaacklarna var längre än vanliga skaacklar, kraftigare och järnskodda, och de satt fast i kälken med en kätting mellan kälken och skaacklarna. Det innebär att om det var utförsbacke och lasset sköt på mer än hästen kunde bromsa så kunde kälken glida upp på skaacklarna. Av tyngden trycktes skaacklarna ner och bromsade lasset (se bild).

Vinterhästskon var försedd med broddar (se bild).

Selstickan, som läste skaackeln vid hästens sele var naturligtvis synerligen viktig. Selstickan var normalt tillverkad av trä, men som reserv tillverkades och salufördes ett 'allverktyg'. Det hade en hovtång och en hammare och fäst på ena skänkeln fanns ett "lås". Hovtångens skänklar var nästan parallella (ja det var lätt att komma iklim när man använde

hovtången?) vilket gjorde att den kunde användas som selsticka. Låset gjorde att den satt stadigt på plats (se bild). Vi vet att verktyget såldes i Matssons affär i Borg – men vad det kallades vet vi inte. Hör av dig om du vet.

Hästarna hade skaackelpinglor eller bröstpinglor. Bröstpinglor ansågs inte så bra eftersom hästen kunde slå i knäna i pinglarna om det var djup snö och höga snöplogkanter som hästen skulle över. Pinglorna var olika stora och alla hade olika ljud och det fanns olika tillverkare. Det talas om Gustavspinglor och Morapinglor. Eftersom de lät olika kunde både körare och huggare höra på långt håll vem som närmade sig. Företräde hade alltid den som kom med last. För finäkning använde man inte pinglorna utan hade en åksele med bjällror.

Hästen var utomordentligt viktig i vinterarbetet. Vanligtvis var det nordsvenskar eller nordsvenskar blandade med t ex ardenner. En bra häst och en duktig hästkarl kunde uträtta väsentligt mer än en dålig körare. Och sådana fanns det. Alla kände någon som lät hästarna slita ont, och de för illa i skogen.

Samma vägsträckningar kunde brukas i många år eftersom avverkningarna var små med dagens mått mätt. Ett "lag" bestod av två huggare och en häst, och det var köraren som avlönade "sina" huggare. På en vinter kunde en ha avverkas av ett sådant lag, men det var många verksamma samtidigt i skogen. På Bergslagens bevakning fanns inte mindre än 118 hästar på 30-talet. Enbart vid Strandån – där en av flottlederna började – fanns det 36 hästar och runt 100 man samtidigt – ett Klondyke i timmerskogen! Där fanns stall för alla hästarna och övernattningsbaracker för körare och huggare.

Hästar och körare vid Strandån

Från Orsälén gick en vinterväg över Strandån – Lisbetmyran – och till järnvägsstationen i Tretjärn. Dit fraktades kol som vägdes in för vidare transport på inlandsbanan. En väg gick också från Lindesnäs över Frösaråsen till Gravendal och Strömsdal för koltransporter. Det fanns även en kolkaj vid järnvägsstation i Näs dit många koltransporter gick.

De vintervägar som användes för virkestransporter ledde mellan avverkningsområdena och ner till någon flottled. Det var plogat väg över Bysjön mot Flen och Svansberget till Väsmantjärn. Då kunde man ta den kortare vägen över isen för att nå skogarna söder om Bysjön. Så länge flottningen var igång så fanns det stora avlägg t ex på Klackviken dit man även körde virke med lastbil långt efter hästbrukets tid. Men helt ofarligt var det inte. Det berättas om hästar som gick genom isen där.

En annan vinterväg gick över Långsjön, där flottleden började, via Älbybläcken och mot Knästen. En väg gick västerut över Näsen mot Knäsen och en annan mot Järna rå och vidare väster om Digerliden och över myrmarkerna mot Lejen för bl. a. koltransporter till bruket i Säfsen, Gravendal, Strömsdal och Tyfors. Vid Hyttisjön finns resterna av en s.k. Dalkarlstuga, dvs en övernattningsstuga för dem som körde långa koltransporter.

Skogsarbetarlag med kocka (?), men var?

Hemifrån byn och till fåbodarna togs det också som regel upp vägar på vintern. Ibland användes fåbodstugorna som vinterkvarter vid avverkningar och ofta hämtade man hem hö från fåbodar och myrblåssjor.

Kylan då? "Ja, vi hade ingen termometer så det var bara att ge sig ut. Det var aldrig för kallt!" Åke berättade att en gång när han körde och det var kallt så blev hästen så andfädd. Hästar andas genom nosen, och rinfrosten hade frusit i näsborrarna. Stora isbitar hängde runt nosen. Åke fick ta av sig vantarna och tja upp isen som satt fast i de långa håren som finns runt hästens näsborrar. En annan gång när det var riktigt kallt mötte han skogsvaktar Lindströms fru Berta som undrade om han visste hur kallt det var? Vi hade -38 grader i Lindesnäs, sa Berta.

Kallt var det också i övernattingskvarteren. Fåbodstugorna var dåligt isolerade, och man hade som regel bara öppna spisar att elda i. Det var närmast en regel att vattnet frös i vattenhinkarna och att skopan frös fast.

Även om dagsljuset inte varade så många timmar blev dagarna långa. Hästarna måste hinna lita innan de skulle ut på arbete. Så redan vid 4-5 tiden på morgonen började arbetsdagen för hästar och körare. Hästarna fick hö och krossad havre eller korn för att orka med det hårda arbetet. Ingen dag i veckan var vilodag för hästarna – de måste röra på sig varje dag för att må bra. Kanske blev det på söndagen en fintur med släde och åksele med hjällfror som talade om att ekipaget var på väg.

Allt var inte hårt arbete. Däpp Ragnar och Mats Ernst körde från Hästa längs Vinbergsvössla ner till Strandån i början av 50-talet. Det var på vårkanten och Däpp Karin och Inger åkte spark till korsningen mellan vintervägen och Vinbergsvägen med en tärkartong med semlor de skulle få att festa på till kvällen när de kom tillbaka till fåboden i Hästa. Tärkartongen ställdes väl synlig på snöplogkanten. Tärkartongen hämtades och glada i hägen öppnade de den på kvällen för att festa på semlorna. MEN. Det fanns ingen grädda på dem och i stället för mandelmassa låg där talkottar (käcklör)! Tant Anders och Slabb Erik som körde efter summa väg hade kommit före, slickat av grädden och ätit upp mandelmassan.

Olyckor kunde förstås inte undvikas med så många hästar och så mycket människor i arbete under så svåra förhållanden. Lass kunde stjälpas och då gällde det att snabbt få loss hästen så att inte lasset drog omkull hästen. Nall Erik berättade om Sveds Eriks häst som fick ner frambenet i ett hål när han lunnade nedför Furuberget. Den kilade fast hoven under en sten och föll omkull. Erik la sig över huvudet och halsen på hästen så att den inte kunde röra sig, för om hästen började sparka för att slita sig loss var risken stor att han skulle bryta benet. Och det enda som återstår om en häst brutit benet är att avliva den. Erik visste att det skulle komma folk senare på dagen. När Nall Erik och Sveds Olof så småningom kom fram tog de loss hästen från skaklarna och medan en av dem låg på hästen bröt de andra upp stenen med ett järnspett. Hästen kom loss och hasade nedför berget men var räddad till liv och lem. Det skedde också flera olyckor med dödlig utgång för köraren. Det hände flera gånger att en körare blev ihjälklämd mellan lasset med virke eller hö och en laduvägg eller ett träd.

Berättat av: Roland Axelsson, Målar Åke Johansson, Erik Lissjans och Bo Rålg, samt en videofilmad intervju med Nall Erik Andersson gjord av Nall Birger. Skrivet av Däpp Inger och Pej.

Dala-Gripen & Dala-Fästet

- finns i gripande många modeller

- Entreprenad
- Sten/Sorterings
- Timmer & Risgripar 0,08-0,42 m²

SITRIGHT
— NUMMER ETT I BRUEN —

Tel: 0281-300 30
Fax: 0281-59 51 07
www.sit-right.se

Svetslego är en underleverantör av bearbetade och svetsade komponenter till verkstadsindustrin.

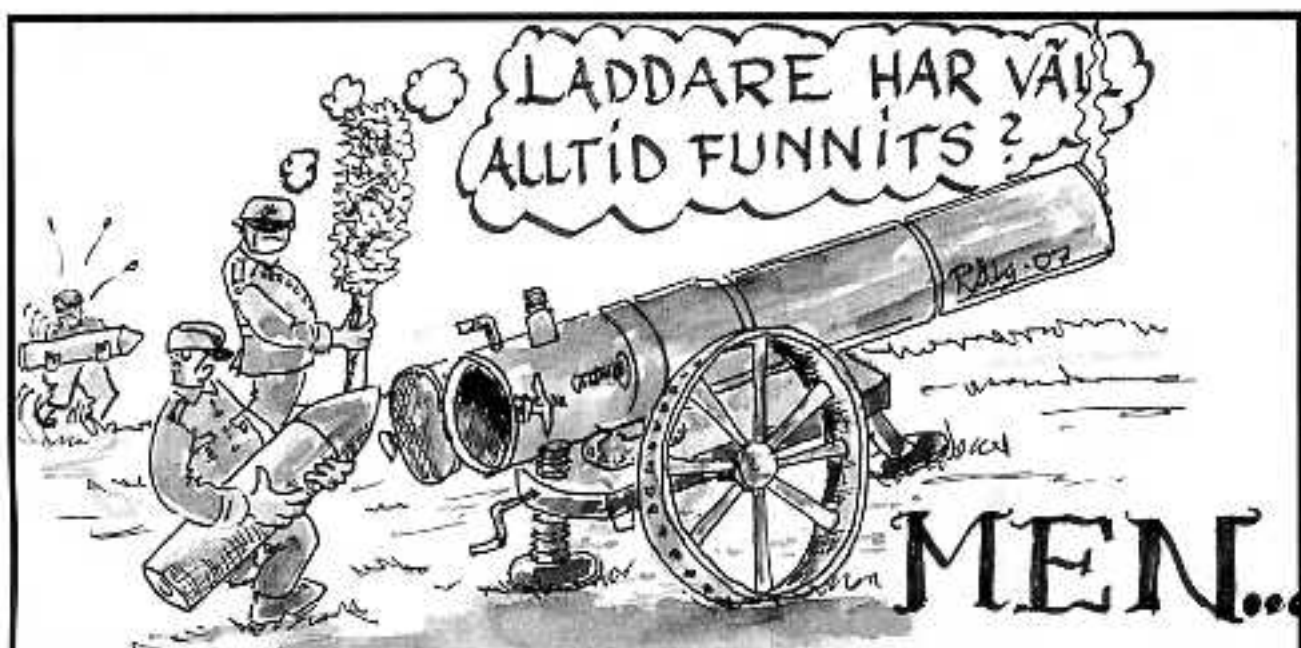
Vi är gärna med från konstruktionsstadiet och delar med oss av vår erfarenhet.

svetslego

Industrihuset Grönalid Vansbro Tel: 0281 - 75795

Hemsida: www.svetslego.se

...Batteriladdare utvecklar Vi

TEL. 0281-30400

www.batteriladdare.com

**Swede
electronics**

Nås sockenmagasin

Den 2 september 1750 hölls sockenstämma i Nås i närvaro av häradshövding herr Magnus Joh. Lund om 'nyttan och angelägenheten av att inrätta ett sockenmagasin i Nås'.

Bakgrunden till inrättande av s.k. sockenmagasin var svåra missväxter i Sverige under 1600-talet som reducerat spannmålsskörden till hälften så att landet inte längre var självförsörjande, och priset på den importerade spannmålen hade stigit med 100%. År 1654 tog Per Brahe på Visingsö initiativ till ett spannmålsförråd där spannmål kunde magasineras under goda år och lånas ut till bönderna under måga år. Idén spreds, om än långsamt, och 1716 kom ett kungligt direktiv om att förrådshus skulle byggas och att spannmålsförråd skulle byggas upp av bönderna.

Bondeståndet protesterade och menade att de skulle vara tillräckligt om kronan byggde upp förråd. Diskussionerna pågick med argument för och emot fram till 1750. Det året blev skörden rekordstor och kungen tog tillfället att ålägga häradshövdingarna att se till att härad- eller sockenmagasin för spannmålsförråd inrättades. I Dalarna skedde detta också i varje socken med några få undantag.

Protokollet från sockenstämman 1750 inleds med att man beslöt att uppföra en byggnad: 'Skall ett med tillräckliga rum och botnar (våningar), väl inrättat Magasinshus, på ett välbeläget och för eldsvåda säkert ställe, vid kyrkan eller annorstädes, där sockenmännen finner det lägligt, nybyggas på socknens gemensamma bekostnad. Kostnaderna fördelas efter rotetalet.'

I paragraf två bestämdes att 'Näststundande höst skall till detta magasin inlevereras väl rensad och kvarntorr torkad men inte bränd säd, uppgående till två tunnor god havre från varje rote. Detta är och förblir magasinets fond, så att ingen kan kräva tillbaka denna spannmål eller kräva betalning för den.'

Man bestämde också att den som ville kunde sätta in egen spannmål som han kunde återfå när han ville utan avräkning för hyra eller skador som möss åstadkommit. Föreståndaren, som skulle kunna föra räkenskaper och två hjälpredor utsågs av sockenstämman, och de fick ingen ersättning för sitt arbete. Föreståndaren utsågs på ett år, och magasinets innehåll skulle inventeras varje år i samband med bytet av föreståndare. 'När föreståndaren så finner det nödvändigt skall rotarna ställa upp med personer som kan skyffla om säden.'

Utlåningen från magasinet skedde om våren till utsäde och annars vid behov. Ingen fick låna för att sälja vidare eller mer än han behövde, och det var viktigt att alla fick sina behov täckta. När magasinets förråd väl byggts upp var det tillåtet att låna ut spannmål till lägre kostnad till socknens fattiga.

Om låntagaren inte betalat tillbaka i rätt tid skulle det anmälas till länsman, som hade rätt att företa utmätning såvida inte låntagaren fått missväxt.

En, säkerligen viktig, paragraf handlar om att ingen "kronobetient" fick ligga sig i förvaltningen av magasinet men var skyldig att ge "iimbetes handräckning" vid behov. I händelse av krig hade kronan inte rätt att disponera magasinets innehåll som inte heller fick disponeras till något som helst annat syfte än sockenmännens behov.

Det regelverk man kommit överens om stadfästes av Kungl.Maj: den 6 december 1751. De som undertecknade var:

Anders Schedin,
Jan Sigfridsson, Frösaråsen, nämndeman,
Lars Andersson i Julbeck, nämndeman,
Lars Andersson i Storbyn,
Lars Halfvarsson i Julbeck,
Hans Ersson i Borg,

Anders Fröman, länsman,
Olof Larsson i Storbyn, nämndeman,
Olof Halfvarsson i Storbyn, nämndeman,
Halfward Olsson i Storbyn,
Erik Matsson i Utankyrka,
Lars Jonsson i Utankyrka

Hur gick det sen? Sockenmagasinet som det ser ut än i dag skall ha stått färdigt 1756. Det byggdes i korsningen mellan vägen Borg-Utankyrka och den s.k. Värmlandsvägen och flyttades till nuvarande plats i samband med byggandet av nya älvbron som ju medförde att vägen flyttades. Verksamheten pågick in på 1900-talet och Däpp Ragnar har berättat att det var utdelning av spannmål från magasinet under första världskriget. Den 24 januari 1960 hölls ett sammanträde med Nås sockens jordägare då man, efter anmodan, beslöt att avveckla magasinets verksamhet. Man beslöt också att såväl byggnaden som sockenmagasinets kontantfond skulle förbli i Nås jordägande socknemäns ägo och att tillgångarna skulle användas för magasinets underhåll. (Se bild på magasinet på nästa sida).

Däpp Inger

Nås sockenmagasin (Foto: Margareta Jonh)

Källor: Karl-Erik Forslund, *Med Dalälven från källorna till havet*. Del 2, bok 7, Nås.

Bengt Åke Berg, *Volatility, Integration and Grain Banks. Studies in Harvests, Rye Prices and Institutional Development of the Parish Magazines in Sweden in the 18th and 19th Centuries*. Stockholm 2007.

Beskrifning öfver provinsen Dalarna. Fredrik Reinhold Arosenius. Efterskrift av Göran Rosander. Gidlunds 1978. Sockenstämmoprotokoll 2.9.1750. Protokoll fört vid sammanträde med Nås sockens jordägare 20.1.1960.

Rättelse

Omslaget juni 2014. Förtätningsskolan 1945 ägde rum efter klass 6.

Nås hembygdsförening. Som medlem stöder du programverksamheten, Lisskvarngården och inte minst Näsvargen. Medlemsavgiften är 100:- per år och sätts in på plusgiro 679917-5. Glöm inte skriva avsändare. Kontaktperson: Marianne Flodin, tel. 0281-30524.

*****
Nås hemslojdsförening driver hemslojdsbutiken Nickusboa med allt som där finns inklusive material till nåsdräkten. De ordnar också kurser och arrangerar utställningar. Medlemsavgiften är 100:- kr per år. Anmäl dig till hemslojdsföreningen antingen i Nickusboa eller maila info@nas.hemslojden.org eller ring 0281-30252.

*****
Nås bygdegårdsförening. Som medlem bidrar du till att Bydegården (Gamla skolan) finns kvar för föreningar, utställningar, bibliotek mm. Avgiften är 100:- per familj och år. Pensionärer 50:-. Insättes på plusgiro 170575-5. Kontaktperson om du vill hyra lokal: Veronica Andersson, tel. 0281-30177.

*****
Föreningen Ingmarsspelen. Bli medlem och gå två personer för priset av en på premiären. Vill du bli medlem betalar du in 100 kronor på Bankgiro: 5976-5214. Skriv ditt namn, adress och medlemsavgift 2015. <http://www.ingmarsspelen.se/>

*****
Nås sockenförening. Föreningen driver *Nås camping och stugor* vid Storlånget och *Stugor på Finnmarken* för uthyrning. Ingen medlemsavgift. Kontaktpersoner: Thomas Bajer, tel. 0702019227 eller Bajer Curt, tel. 0281-595030 http://nas.se/Stugor_camping.html

*****
Förskolan Varglyan har barnbibliotek där alla är välkomna att läsa. Det går också bra att lämna tillbaka böcker där som lånats på biblioteken i Järna eller Vansbro.

*****
Nås IF har flera innebandylag i seriespel, ett handbollslag och barmgymnastik. Skidstugan innehåller en samlingslokal för uthyrning med plats för över 100 personer. Där finns även en styrketräningslokal som kan anväandas av medlemmarna för en billig penning. Kontaktperson om du vill hyra: Jeanette Thörnberg, tel. 0281-302 68 eller 0708-68 28 91

"Nickusboa"

Nås Hemslojdsförening

lok. Årningå
Tel. 0281/302 52 Faxgiro 51 39 48-0

Vi a sô myttje fint,
sô kôm in ô koksâ...

*****

Nås servicepunkt

Vi finns på Bydegården

Öppettider

Tisdag: 15.00 – 18.00

Torsdag: 10.00 – 13.00

Fredag: 10.00 – 13.00

Telefon: 072-5895657

nas.servicepunkt@gmail.com

Nås servicepunkt hjälper bl. a. till med kontakter med myndigheter, bankärenden, ärenden på Internet, lokal turistinformation och mycket mer. Här finns också offentliga datorer till din hjälp.

*****
Bokutlåning finns på Bydegården på tisdagar kl. 15-18. Där finns *Dalabygden* och kopior av *hembygdstidningarna från 1916, 1940-talet och 1967 samt Näsvargen*.

*****

Efterlysning

Redaktionen skulle gärna vilja komma i kontakt med slagrutemän och -kvinnor. Slagrutan har ifrågasatts, men det är för mig alldeles uppenbart att våra förfäder inte grävde planlöst efter vatten. Min farbror Däpp Ragnar hade förmågan men tyvärr inte jag. Men när han höll i mina armar kunde jag också känna kraften! Det skulle vara roligt om någon skulle vilja berätta om sina erfarenheter. Hör av dig till mig eller Pejl!

Däpp Inger

Väder

Om du vill ha en julgran som inte barrar skall den huggas "Vörkaste nedan", I år infaller det den 22 december.

Vattnblandarn gör att isarna ligger sig.

Nås hembygdsförening, Nås hemslöjdsförening, Tobaksspinnarstämman, Ingmarsspelen

Nickusboa

håller extra julöppet 15 till 23 december.

Vardagar kl. 1400–1800. Lördag kl. 1000–1400.

Nytt för i år: Tvåändsstickade vantar med nåsmönster.

Under våren öppet som vanligt: onsdagar kl. 1400–1800, lördagar kl. 1000–1400.

På onsdagseftermiddagarna träffas alla som vill och slöjdar tillsammans. Vävstugan är alltid tillgänglig.

Ordenshuset och Tobaksspinnarstämman

planerar en tillställning för att sponsra Ordenshuset. Vid *Nåsvarens* pressläggning var tidpunkten ännu inte bestämd. Håll utkik i lokalpressen!

Nås hembygdsförening

Sommarprogrammet börjar med sista-april-firandet med sång och brasa nere vid älven.

I början av juni är det trivselafton vid fåbodstugan i Vinberget. Håll utkik i lokalpressen när det blir dags.

Ingmarsspelen

Premiär 26/6 övriga föreställningar 27/6, 28/6, 30/6, 1/7 <http://www.ingmarsspelen.se/>

Tobaksspinnarstämman

Tobaksspinnarstämman och de olika kurserna i anslutning till den går av stapeln 26 – 29 juni.

Mera information och anmälan till kurserna hittar du på

<http://www.tobaksspinnarstamman.se>

Se även www.nås.se

14 Nås lucior samlade 1976

I december 1976 lyckades DD:s fotograf samla alla tidigare lucior från nåsbygden, utom en enda, Marita Larsson från Västerfallet var 1976 den 15:e folkvalda lucian i regi av lottakåren. Alla f.d. luciorna fanns med i tåget i december 1978, klädda i sockendräkten.

Övre raden fr höger: Margareta Jonth (62), Gunilla Alho (63), Pia Larsson (64), Birgitta Pettersson (65), Christina Larsson (66).

Nedre raden fr. vänster: Berit Lindgren (67), Irina Halvarsson (68), Anita Axelsson (69), Ulla Hemming (71), Gunilla Larsson (72), Annika Hammel (73), Britt-Marie Grönbergs (74), Ulla Olsson (75) samt Maria Larsson (1976). På bilden saknas Birgit Gästgivar, lucia 1970.

Curt Nilsson. Foto: Majvor Nilsson